

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra trestního práva

Zvláštní způsoby řízení

Bakalářská práce

Special types of criminal procedures

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
Mgr. Petra DUPÁKOVÁ

AUTOR PRÁCE
Lucie ČAKLOVÁ

PRAHA
2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Jihlavě, dne 15.10.2021

Lucie Čaklová

Poděkování

Děkuji Mgr. Petře Dupákové za odborné vedení a za poskytnuté rady a informace potřebné k vytvoření této bakalářské práce.

ANOTACE

V této práci jsou popsány všechny druhy zvláštních způsobů trestního řízení, které je možno použít v běžné praxi a jsou upraveny v systému českého trestního práva. Jelikož se jedná o problematiku velice širokou, kde jednotlivé způsoby by vydaly na samostatnou práci, cílem této práce je charakteristika trestního řízení a analýza platné právní úpravy zvláštních způsobů řízení, kdy zvláštní pozornost věnuji dohodě o vině a trestu jako jedné z forem odklonu trestní řízení a rovněž jsem práci doplnila o vybranou judikaturu a komparaci s vybranými zahraničními právními úpravami. Práce je koncipována tak, aby umožnila čtenáři vytvořit si stručný, ale komplexní pohled na problematiku zvláštních způsobů trestního řízení.

KLÍČOVÁ SLOVA

zvláštní způsoby trestního řízení * mladiství * odklony * podmíněné zastavení trestního stíhání * narovnání * řízení před samosoudcem * dohoda o vině a trestu

ANNOTATION

This thesis describes all kinds of special methods of criminal proceedings that can be used in common practice and are regulated in the system of Czech criminal law. This thesis describes all kinds of special methods of criminal proceedings that can be used in common practice and are regulated in the system of Czech criminal law. Since this is a very broad issue, where individual methods would be spent on independent work, the aim of this thesis is the characteristics of criminal proceedings and the analysis of the applicable legal regulation of special methods of proceedings, where I pay special attention to the agreement on guilt and punishment as one of the forms of diversion of criminal proceedings, and I have also supplemented the work with selected case law and comparison with selected foreign legislation. The thesis is designed to allow the reader to create a brief but comprehensive view of the issue of special methods of criminal proceedings.

KEYWORDS

special methods of criminal proceedings * juveniles * diversions * conditional discontinuation of criminal prosecution * settlement * proceedings before a single judge * agreement on guilt and punishment

Obsah

Úvod.....	6
1 Trestní řízení obecně	10
1.1 Pojem trestního řízení, subjekty trestního řízení.....	10
1.2 Prameny trestního práva procesního.....	10
1.3 Základní zásady trestního řízení.....	12
1.4 Stádia trestního řízení, fáze trestního řízení	15
2 Zvláštní způsoby řízení	17
2.1 Řízení ve věcech mladistvých	17
2.2 Řízení proti uprchlému.....	21
2.3 Podmíněné zastavení trestního stíhání	23
2.4 Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání	26
2.5 Narovnání	28
2.6 Řízení před samosoudcem.....	29
2.7 Trestní příkaz.....	31
2.8 Řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu	33
2.9 Řízení o přezkumu příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a příkazu k zajištění údajů o telekomunikačním provozu	34
2.10 Řízení o schválení dohody o vině a trestu	35
2.10.1 Podmínky dohody o vině a trestu, jednání o dohodě o vině a trestu.....	35
2.10.2 Obsah a forma dohody o vině a trestu	40
2.10.3 Rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu.....	41
2.10.4. Judikatura a statistika.....	43
2.10.5 Dohoda o vině a trestu v praxi	47
3 Komparace se zahraniční právní úpravou (dohoda o vině a trestu)	50
3.1 Plea of guilty v USA	50
3.2 Procesní dohody ve Spolkové republice Německo.....	51
3.3 Konanie o dohode o vine a treste podle slovenské právní úpravy	52
Závěr	54
Seznam pramenů.....	56

Úvod

Jako téma své závěrečné práce jsem zvolila Zvláštní způsoby řízení. Toto téma mě z nabídky zaujalo nejvíce, jelikož pracuji jako vyšetřovatelka na Oddělení hospodářské kriminality, Policie ČR, KŘP kraje Vysočina, Územní odbor Jihlava a s některými zvláštními způsoby trestního řízení mám zkušenosti.

Cílem práce je analýza platné právní úpravy zvláštních způsobů řízení jako institutů trestního řádu sloužících ke zrychlení a zjednodušení trestního řízení. Zvláštní pozornost přitom věnuji dohodě o vině a trestu jako jedné z forem odklonu trestního řízení.

V úvodu práce se věnuji trestnímu řízení v obecné rovině (pojem trestního řízení, subjekty trestního řízení, prameny trestního práva procesního, základní zásady trestního řízení v České republice, stadia trestního řízení). V následující kapitole se věnuji jednotlivým institutům zvláštních způsobů řízení (řízení ve věcech mladistvých, řízení proti uprchlému, podmíněné zastavení trestního stíhání, podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, narovnání, řízení před samosoudcem, trestní příkaz, řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu, řízení o přezkumu příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu). Zvláštní pozornost věnuji řízení o schválení dohody o vině a trestu (rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu), která může na první pohled vyvolávat dojem, že zde dochází k porušení ustanovení čl. 39 a čl. 40 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Listina“, Hlava pátá, Právo na soudní a jinou ochranu), podle nichž jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit¹ a jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy.²

¹ Čl. 39 Listiny

² Čl. 40 Listiny

V práci jsou užity vědecké metody analytické (analýza platné právní úpravy jednotlivých typů zvláštních způsobů řízení dle platné právní úpravy v trestním řádu), syntetické a komparativní (srovnání české právní úpravy dohody o vině a trestu s právní úpravou v americkém, německém a slovenském právním řádu).

Hlavním účelem zvláštních způsobů řízení, které jsou upraveny v hlavě dvacáté zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“ nebo „TR“) je snaha o řešení narůstající kriminality, omezení přetížené kapacity justičních orgánů a vězeňské kapacity v České republice. Obdobné instituty odklonů od obecných trestních řízení jsou aplikovány i v jiných zemích.³

Zvláštní způsoby řízení jsou upraveny zejména v § 290 a násl. trestního řádu. Jedná se o:

- a) řízení ve věcech mladistvých – v souladu s § 291 TR je řízení ve věcech mladistvých upraveno zvláštním zákonem – zákonem č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“);
- b) řízení proti uprchlému - § 302 - § 306a TR;
- c) podmíněné zastavení trestního stíhání - § 307 - § 308 TR;
- d) narovnání - § 309 - § 314 TR;
- e) řízení před samosoudcem, trestní příkaz - § 314a - § 314g TR;
- f) řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu - § 314h - § 314 k TR;
- g) řízení o přezkumu příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu - § 314l - § 314n TR;
- h) řízení o schválení dohody o vině a trestu - § 314o - § 314s TR;
- i) podmíněné odložení podání návrhu na potrestání - § 179g TR.

³ Katalog-pravniku.cz. *Zvláštní způsoby trestního řízení*. [cit. 15.10.2021]. Dostupné z: <https://www.katalog-pravniku.cz/zajimavosti/zvlastni-zpusoby-trestniho-rizeni>.

Zvláštní způsoby trestního řízení jsou užívány alternativně ke standardnímu projednání věci v hlavním líčení, avšak v procesněprávním smyslu jsou plnohodnotné standardnímu trestnímu řízení. Zpravidla se u nich neuplatňuje stádium projednání trestní věci před soudem. Všechny druhy řízení upravené trestním řádem jsou ve smyslu procesního vyřízení věci v zásadě rovnocenné. Obviněný má nárok na projednání věci ve standardním hlavním líčení. Všechny ostatní možné procesní postupy jsou konstruovány jako alternativa k němu. Volba konkrétního procesního postupu není zcela na volné úvaze soudu – trestní řád stanoví konkrétní podmínky pro volbu každého z alternativních druhů řízení. Při volbě je soud dále vázán základními zásadami trestního řízení dle § 2 - § 8 TR (zejména princip rovnosti stran, presumpce nevinny a zásada rychlosti a hospodárnosti řízení) a zohlední též zájem poškozeného.⁴ Jejich hlavním účelem je zejména rychlejší a efektivnější vyřízení k tomu vhodných věcí, které z hlediska trestního řízení nevyžadují projednání před soudem v hlavním líčení. Pro obviněné zpravidla využití jednotlivých typů zvláštního druhu trestního řízení znamená vyřízení věci mírnějším a méně zatěžujícím způsobem než při klasickém projednání věci v hlavním líčení. Současně tyto přístupy mají napomáhat k obnově narušených vztahů mezi pachatelem trestného činu (obviněným nebo obžalovaným) a obětí (poškozeným).⁵ Z tohoto důvodu považuji za poněkud problematickou možnost sjednat dohodu o vině a trestu i v průběhu hlavního líčení, která tak odporuje principu restorativní justice (obnovující spravedlnosti).⁶ Obžalovaní k návrhu na sjednání dohody o vině a trestu často dle mého názoru přistoupí v okamžiku, kdy je již zřejmé, že důkazy proti nim neumožní vyhnout se potrestání, nikoliv ve snaze narovnat své vztahy s poškozeným, které jsou v důsledku spáchaného trestného činu narušeny.

Zvláštní způsoby řízení jako instituty trestního řádu si kladou za cíl zrychlení a zjednodušení trestního řízení, posílení soudního stadia trestního řízení před řízením přípravným, přesné vymezení jednotlivých stran v dokazování před

⁴ Verejnazaloba.cz. *Odklony (alternativní způsoby trestního procesu)*. [cit. 15.10.2021]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/vse-podstatne-o-trestnim-rizeni/odklony/>.

⁵ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 729.

⁶ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 729.

soudem, precizaci role státního zástupce v přípravném řízení a efektivnější úpravu procesu dokazování včetně zavedení nových institutů (například prohlášení viny dle § 206c TŘ). Důraz je kladen na preventivní a výchovné působení zvláštních způsobů řízení nejen u pachatelů trestných činů, ale společensky obecně, a na posílení postavení poškozeného v trestním řízení.⁷

Roli zprostředkovatele narovnání konfliktu mezi obviněným a poškozeným může plnit například probační úředník, který působí jako mediátor při přípravě dohody o způsobu náhrady vzniklé škody, při přípravě podkladů pro podmíněné zastavení trestního stíhání nebo narovnání, a následně kontroluje, zda jsou plněny podmínky uzavřených dohod a rozhodnutí soudu.⁸

⁷ Katalog-pravniku.cz. *Zvláštní způsoby trestního řízení*. [cit. 15.10.2021]. Dostupné z: <https://www.katalog-pravniku.cz/zajimavosti/zvlastni-zpusoby-trestniho-rizeni>.

⁸ Verejnazaloba.cz. *Odklony (alternativní způsoby trestního procesu)*. [cit. 15.10.2021]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/vse-podstatne-o-trestnim-rizeni/odklony/>.

1 Trestní řízení obecně

1.1 Pojem trestního řízení, subjekty trestního řízení

Trestní řízení je zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, případně dalších osob zúčastněných v rámci trestního řízení, jejichž úkolem je zjistit, zda došlo ke spáchání trestného činu, zjistit jeho pachatele a uložit mu trest nebo jiné ochranné opatření. Vedle toho trestní řízení slouží rovněž k upevňování zákonnosti ve společnosti, a k předcházení a eliminaci trestné činnosti.⁹ Orgány činné v trestním řízení k výchovnému působení a k předcházení trestné činnosti spolupracují se zájmovými sdruženími občanů (§ 3 TR). Pro preventivní působení je třeba poznat okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání – z tohoto důvodu se orgány činné v trestním řízení zaměřují i na tyto okolnosti v rámci dokazování.¹⁰

Mezi subjekty trestního řízení patří zejména:

- a) orgány činné v trestním řízení – soud, státní zástupce a policejní orgány;
- b) osoba, proti níž je vedeno trestní řízení;
- c) obhájce;
- d) poškozený;
- e) zúčastněná osoba apod.

Svědci, soudní znalci a tlumočníci jsou účastníky trestního řízení pouze v případech, kdy uplatňují nárok na svědečné, znalečné nebo tlumočné.¹¹

1.2 Prameny trestního práva procesního

Rozlišujeme trestní právo hmotné (materiální), které popisuje znaky jednotlivých trestných činů a za jejich spáchání stanoví tresty (upravuje podmínky, za kterých

⁹ SPIRIT, M. *Úvod do studia práva*. 1. vyd. Praha: Gradu Publishing, a. s., 2010. ISBN 978-80-247-3290-9. 192 s., s. 147.

¹⁰ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 9 – 10.

¹¹ SPIRIT, M. *Úvod do studia práva*. 1. vyd. Praha: Gradu Publishing, a. s., 2010. ISBN 978-80-247-3290-9. 192 s., s. 149.

vzniká nárok státu na potrestání pachatele trestného činu)¹², a trestní právo procesní (formální), které upravuje postupy orgánů činných v trestním řízení (upravuje postup, jakým se má zjistit, zda nárok státu na potrestání pachatele skutečně existuje, a dále postup, jakým tento nárok v praxi prosadit)^{13,14}. Obě odvětví jsou spolu nerozlučně spjata – právo hmotné by bez práva procesního vůbec nemělo být realizováno, právo procesní by bez práva hmotného ztratilo smysl.¹⁵

Pramenem trestního práva procesního je pouze zákon. Základní ustanovení, například zásady trestního řízení jsou vymezeny v ústavním zákoně č. 1/1993 Sb., Ústavě České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Ústava“, zejména Čl. 94–96) a v Hlavě páté Listiny (Právo na soudní a jinou ochranu).

Hlavním pramenem trestního práva procesního je pak trestní řád, podle něhož orgány činné v trestním řízení vykonávají svou činnost. Stejně jako trestní právo je i trestní právo procesní kodifikováno, právní úprava je zakotvena právě v trestním řádu.

Vedle trestního řádu je pak dílčí úprava trestního práva procesního upravena ve zvláštních právních předpisech:

- zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě), ve znění pozdějších předpisů

¹² ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 10.

¹³ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 10.

¹⁴ SPIRIT, M. *Úvod do studia práva*. 1. vyd. Praha: Gradu Publishing, a. s., 2010. ISBN 978-80-247-3290-9. 192 s., s. 147.

¹⁵ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 10.

- zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů;¹⁶
- zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů;
- a v souvislosti s postavením poškozeného rovněž i zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů.¹⁷

Patří sem ale i různé mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána. Ať chceme či nechceme, Česká republika je součástí a členem různých mezinárodních institucí a korporací a mezinárodní smlouvy se stávají součástí právního řádu a v případě jejich ratifikace mohou mít dokonce i přednost před zákonem.

1.3 Základní zásady trestního řízení

Nejdůležitější základní zásady trestního řízení, jimiž se řídí subjekty trestního řízení, jsou zaručeny Ústavou a Listinou. Jejich podrobný výčet je upraven v § 2 TŘ. Základní zásady trestního řízení jsou závazné pro všechny orgány činné v trestním řízení, vztahují se na všechna stádia trestního řízení, případně pouze na jejich část a jsou předpokladem pro dosažení tzv. spravedlivého procesu.¹⁸

¹⁶ SPIRIT, M. *Úvod do studia práva*. 1. vyd. Praha: Gradu Publishing, a. s., 2010. ISBN 978-80-247-3290-9. 192 s., s. 148.

¹⁷ FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. akt. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8. 928 s., s. 27.

¹⁸ Všehrd, spolek českých právníků. SOBOTKA, J. *Trestní právo procesní*. [cit. 15.10.2021]. Dostupné z: https://www.vsehrd.cz/clanek/zasady-trestniho-rizeni_0aafc9bb-797a-4cfc-8d55-8627df83dc66.

Mezi nejvýznamnější základní zásady trestního řízení patří:

- *zásada řádného zákonného procesu* – nikdo nemůže být stíhán z jiných než zákonných důvodů a jiným než zákonným způsobem¹⁹
- *zásada presumpce neviny* – jen soud rozhoduje o vině a trestu,²⁰ dokud není vina vyslovena pravomocným rozsudkem soudu, nelze na toho, proti němuž je vedeno trestní řízení, hledět, jako by byl vinen²¹
- *zásada legality* – státní zástupce je povinen stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví, pokud zákon nebo přímo použitelný předpis Evropské unie nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví jinak, nemůže si tedy vybírat, které trestné činy stíhat bude a které nikoliv²² (jinak je tomu například v Holandsku, kde vedení trestního řízení se odvíjí od splnění jisté bodové škály. Pokud totiž (např. krádež kola bez užití násilí) protiprávní jednání nesplňuje určitou bodovou hranici, pak taková věc končí pouhým zaevidováním a dále se žádné úkony trestního řízení nedělají)
- *zásada oficiality* – orgány činné v trestním řízení provádí své úkony z úřední povinnosti, bez zbytečných průtahů, s plným šetřením práv a svobod zaručených Listinou a mezinárodními smlouvami (do těchto práv mohou zasahovat jen v odůvodněných případech, a to pouze na základě zákona²³)
- *zásada zjištění skutkového stavu věci a zásada vyhledávací* – cílem této zásady je zabezpečení pravdivého zjištění skutkového stavu věci, nalezení skutečného pachatele trestného činu, vymezuje povinnost státního zástupce dokazovat vinu obžalovaného, aniž by byla omezena povinnost soudu doplňovat dokazování²⁴
- *zásada volného hodnocení důkazů* – hodnocení důkazů musí být řádně odůvodněné tak, aby bylo možno zajistit jeho přezkoumatelnost, hodnocení důkazů tak není závazné pro jiný orgán činný v trestním řízení, hodnocení důkazů neprobíhá na základě věrohodnosti, ale na základě vlastního uvážení jednotlivých orgánů činných v trestním řízení²⁵

¹⁹ Čl. 8 odst. 2 Listiny, § 2 odst. 1 TŘ.

²⁰ Čl. 40 odst. 1 Listiny.

²¹ Čl. 40 odst. 2 Listiny, § 2 odst. 2 TŘ.

²² § 2 odst. 3 TŘ.

²³ § 2 odst. 4 TŘ.

²⁴ § 2 odst. 5 TŘ.

²⁵ § 2 odst. 6 TŘ.

- *zásada spolupráce se zájmovými sdruženími občanů* – vztahuje se například na odborové organizace, nestátní neziskové organizace (spolky, nadace, nadační fondy apod.), církve a náboženské společnosti, nikoliv na politické strany a hnutí, zájmová sdružení občanů se mohou podílet například na odhalování trestné činnosti, výchově pachatele, předcházení (prevenci) trestné činnosti, mohou převzít záruku nahrazující vazbu apod.²⁶
- *zásada obžalovací* – trestní stíhání před soudy je možno zahájit pouze na základě obžaloby nebo návrhu na potrestání, které podává státní zástupce, který v řízení před soudem zastupuje veřejnou žalobu²⁷
- *zásada veřejnosti* – trestní věci se v řízení před soudem projednávají zásadně veřejně, při hlavním líčení a veřejném zasedání může být veřejnost vyloučena jen v případech výslovně stanovených v trestním řádu nebo ve zvláštním zákoně (například z důvodu ochrany utajovaných informací, mravnosti, bezpečnosti apod.), smyslem této zásady je mimo jiné výchovné působení trestního řízení nejen na pachatele, ale i na širokou veřejnost (aktivní zapojení veřejnosti do zamezování a předcházení trestné činnosti), rozsudek je vyhlášen vždy veřejně, o vyloučení veřejnosti rozhodne soud usnesením, které vyhlásí veřejně, nebezpečím této zásady je snaha o ovlivňování rozhodnutí soudu prostřednictvím medializace trestních kauz a tlaku veřejností²⁸
- *zásada ústnosti* – soud má rozhodovat na základě provedených důkazů a výslechu obviněného, výpovědí svědků, znalců apod.²⁹
- *zásada bezprostřednosti* – soud smí při rozhodování v hlavním líčení (veřejném i neveřejném) přihlídnout jen k těm důkazům, které byly provedeny při tomto jednání (soud rozhoduje na základě zákona o tom, ke kterým důkazům bude přihlídnuto a za jakých podmínek)³⁰
- *zásada zajištění práva na obhajobu* – zajištění práva osoby, proti níž je vedeno trestní řízení, na obhajobu, a to ve všech fázích trestního řízení, zásada

²⁶ § 2 odst. 7, § 3 a § 6 TŘ.

SPIRIT, M. *Úvod do studia práva*. 1. vyd. Praha: Gradu Publishing, a. s., 2010. ISBN 978-80-247-3290-9. 192 s., s. 148.

²⁷ § 2 odst. 8 TŘ.

²⁸ § 2 odst. 10 TŘ, § 199 - § 201 TŘ.

²⁹ § 2 odst. 11 TŘ.

³⁰ § 2 odst. 12 TŘ.

zajišťuje ochranu zákonných zájmů a práv osob podezřelých ze spáchání trestného činu, obviněných, obžalovaných, odsouzených³¹

- *zásada českého jazyka* – orgány činné v trestním řízení vedou řízení a vyhotovují svá rozhodnutí v českém jazyce, ten, kdo prohlásí, že neovládá český jazyk, je oprávněn užívat svůj mateřský jazyk nebo jazyk, o němž prohlásí, že jej ovládá.^{32,33}

1.4 Stádia trestního řízení, fáze trestního řízení

Stádia trestního řízení představují jednotlivé časové úseky definované v trestním řádu, v nichž příslušné orgány činné v trestním řízení (případně další orgány) plní své úkoly a vykonávají svá práva, s cílem naplnit účel trestního stíhání.

Rozlišujeme základní stádia trestního řízení:

- a) přípravné řízení (§ 157 a násl. TŘ);
- b) předběžné projednání obžaloby (§ 185 a násl. TŘ);
- c) hlavní líčení (§ 196 a násl. TŘ);
- d) řízení o odvolání (§ 245 a násl. TŘ);
- e) vykonávací řízení (§ 315 a násl. TŘ).

Zvláštním samostatným procesním stádiem je i zahlazení odsouzení (§ 363 - § 365 TŘ).³⁴

Pokud jde o řízení o udělení milosti a použití amnestie, nejde o samostatná stádia trestního řízení (na rozdíl od zmiňovaného zahlazení odsouzení, které je zvláštním stádiem trestního řízení) – tato řízení mohou probíhat nezávisle na procesních stádiích nebo v souvislosti s nimi.

³¹ § 2 odst. 13 TŘ.

³² § 2 odst. 14 TŘ.

³³ Všehrd, spolek českých právníků. SOBOTKA, J. *Trestní právo procesní*. [cit. 15.10.2021]. Dostupné z: https://www.vsehrd.cz/clanek/zasady-trestniho-rizeni_0aafc9bb-797a-4cfc-8d55-8627df83dc66.

³⁴ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 452.

Relativně samostatné místo v trestním řízení mají zvláštní formy trestního řízení, procesní formy nebo typy trestního řízení, které „odklánějí“ od standardního průběhu trestního řízení (podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, trestní příkaz, dohoda o vině a trestu a odstoupení od trestního stíhání mladistvého).³⁵

Pokud jde o fáze trestního řízení, rozlišujeme:

a) předsoudní fáze:

- postup před zahájením úkonů trestního řízení (§ 158 odst. 1 a 2 TŘ),
- přípravné fáze řízení (postup před zahájením trestního stíhání – prověřování, stadium trestního řízení – vyšetřování - § 158 odst. 3 - § 179d TŘ),
- řízení po zrušení rozhodnutí v přípravném řízení nálezem Ústavního soudu (§ 314h - § 314k TŘ);

b) soudní fáze:

- předběžné projednání obžaloby (§ 185 - § 195 TŘ),
- hlavní líčení (§- 230 TŘ),
- řádné opravné řízení,
- mimořádné opravné řízení,
- vykonávací řízení (§ 315 - § 362 TŘ),
- řízení o zahlazení odsouzení (§ 363 - § 365 TŘ),
- řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu (§ 314h - § 314k TŘ),
- řízení o schválení dohody o vině a trestu (samotná dohoda se sjednává již v průběhu přípravného řízení - § 314o - § 314s TŘ).³⁶

³⁵ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 453.

³⁶ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 454.

2 Zvláštní způsoby řízení

2.1 Řízení ve věcech mladistvých

Řízení ve věcech mladistvých upravuje zvláštní zákon – zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.³⁷

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže upravuje projednávání protiprávních činů, kterých se dopustily děti mladší 15 let (děti, které ke dni spáchání provinění nedovršily 15. rok věku) a mladiství mladší 18 let (ti, kdo v době spáchání provinění překročili 15. rok věku, ale nedovršili 18. rok věku).³⁸ Cílem takového projednání je zajistit, aby se na toho, kdo se protiprávního činu³⁹ dopustil, užilo takové opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se do budoucna protiprávního jednání zdržel a našel si společenské uplatnění, které odpovídá jeho schopnostem a rozumovému vývoji a aby přispěl podle svých sil a schopností k odčinění újmy vzniklé v důsledku protiprávního činu. Řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení nebo zamezování páchaní trestné činnosti.⁴⁰

V řízení ve věcech mladistvých jsou uplatňovány specifické zásady řízení, které mají zajistit příznivější a méně stigmatizující průběh řízení pro mladistvého pachatele při zachování výchovné funkce řízení. V řízení ve věcech mladistvých se zejména uplatňuje zásada rychlosti řízení dle § 3 odst. 6 zákona o soudnictví ve věcech mládeže a zásada řádné náhrady škody dle § 3 odst. 7 uvedeného zákona. Pokud jde o specifické zásady, jedná se zejména o rozšířený princip účelnosti v trestním řízení mladistvých, zásadu specializace soudců, státních

³⁷ § 291 TŘ.

³⁸ § 2 odst. 1 písm. b) a c) zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

³⁹ Protiprávním činem se rozumí provinění, trestný čin nebo čin jinak trestný. § 3 odst. 1 písm. a) zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá proviněním. § 6 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

⁴⁰ § 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

zástupců a policistů pro práci s mladistvými, zásadu zvýšené ochrany soukromí mladistvých pachatelů provinění a zásadu šetření osobních práv mladistvého.⁴¹

Mladistvý, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat protiprávnost svého jednání nebo své jednání ovládat, není za takový čin trestně odpovědný. Lze proti němu ale použít ochranná opatření ve smyslu § 21 zákona o soudnictví ve věcech mládeže a postupy a opatření uplatňovaná u dětí mladších 15 let.⁴²

Východiskem odklonů řízení ve věci mladistvých je koncept tzv. restorativní justice, která má posílit nápravnou složku a snahu o urovnání stavu, který byl způsoben proviněním mladistvého. Zákon umožňuje u mladistvých pachatelů využít řadu institutů splňujících odklonnou funkci.⁴³

V souladu s § 69 zákona o soudnictví ve věcech mládeže lze v trestních věcech použít tyto zvláštní způsoby řízení:

- podmíněné odložení podání návrhu na potrestání
- podmíněné zastavení trestního stíhání (možno uložit jen za spáchané přečiny za podmínky, že se mladistvý k činu doznal, nahradil škodu nebo s poškozeným uzavřel dohodu o její náhradě, vydal bezdůvodné obohacení a s přihlédnutím k dosavadnímu životu mladistvého a k okolnostem spáchání činu)⁴⁴
- narovnání (narovnání je možno mladistvému uložit za stejných podmínek jako v případě dospělého pachatele trestného činu, výhodou tohoto odklonu je to, že v případě schválení dohody o narovnání soudem je trestní věc pro

⁴¹ ŽATECKÁ, E., HRUŠÁKOVÁ, M. Odklony v řízení ve věcech mladistvých. 11 s. [cit. 10.11.2021]. Dostupné z: http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava2012/foles/trestnepravniaalternativy/ZateckaEva_HrusakovaMilana.pdf.

⁴² § 5 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

⁴³ ŽATECKÁ, E., HRUŠÁKOVÁ, M. Odklony v řízení ve věcech mladistvých. 11 s. [cit. 10.11.2021]. Dostupné z: http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava2012/foles/trestnepravniaalternativy/ZateckaEva_HrusakovaMilana.pdf.

⁴⁴ ŽATECKÁ, E., HRUŠÁKOVÁ, M. Odklony v řízení ve věcech mladistvých. 11 s. [cit. 10.11.2021]. Dostupné z: http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava2012/foles/trestnepravniaalternativy/ZateckaEva_HrusakovaMilana.pdf.

mladistvého ukončena, mladistvému není stanovena žádná zkušební doba, nedílnou podmínkou schválení dohody o narovnání je náhrada škody a úhrada peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti, na rozdíl od dospělých neplatí nemožnost nahradit tyto jiným způsobem – naturálně, neboť mladiství zpravidla nevydělávají, jsou materiálně odkázáni na své zákonné zástupce)⁴⁵

- odstoupení od trestního stíhání.

V rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání a rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání v souvislosti, s nímž se mladistvý zavázal zdržet určité činnosti po zkušební dobu, nebo složil peněžitou částku státu na pomoc obětem trestné činnosti, se stanoví zkušební doba v délce 6 měsíců až 3 roky.⁴⁶ Zákon o soudnictví ve věcech mládeže umožňuje využití odklonů i soudcem v rámci hlavního líčení.

Oproti dospělým pachatelům trestných činů umožňuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže využít specifický institut odstoupení od trestního stíhání.⁴⁷ V souladu s § 70 tohoto zákona může soud (a v přípravném řízení státní zástupce) v řízení o provinění, na které trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 3 roky, odstoupit od trestního stíhání mladistvého. Podmínkou je, že neexistuje veřejný zájem na dalším stíhání mladistvého, trestní stíhání není účelné nebo není nutné potrestání k odvrácení mladistvého od páchaní další trestné činnosti, zohlední se povaha a závažnost provinění a rovněž osoba mladistvého. Institut odstoupení od trestního stíhání je vhodný zejména v případě, kdy mladistvý úspěšně vykonal probační program, úplně nebo zčásti nahradil vzniklou škodu (a poškozený s tímto odškodněním souhlasil), zcela nebo zčásti vydal bezdůvodné obohacení nebo mu bylo vysloveno napomenutí

⁴⁵ ŽATECKÁ, E., HRUŠÁKOVÁ, M. Odklony v řízení ve věcech mladistvých. 11 s. [cit. 10.11.2021]. Dostupné z: http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava2012/foles/trestnepravniaalternativy/ZateckaEva_HrusakovaMilana.pdf.

⁴⁶ § 69 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

⁴⁷ ŽATECKÁ, E., HRUŠÁKOVÁ, M. Odklony v řízení ve věcech mladistvých. 11 s. [cit. 10.11.2021]. Dostupné z: http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava2012/foles/trestnepravniaalternativy/ZateckaEva_HrusakovaMilana.pdf.

s výstrahou. Odstoupení od trestního stíhání se eviduje jako skutečnost významná pro trestní řízení v Rejstříku trestů.⁴⁸

V řízení proti mladistvým není možno využít institut trestního příkazu a dohody o vině a trestu. Instituty odklonů řízení mohou být využity státním zástupcem již v přípravném řízení, kdy toto řízení vůbec nedospěje do stádia hlavního líčení a řízení před soudem. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže dále umožňuje uložení odklonů i v rámci hlavního líčení, a to soudcem. Vedle odklonů řízení jsou v řízení ve věcech mladistvých využívány i mediace, v nichž má poškozený možnost podílet se na řešení trestní věci, úspěšná mediace může vést k dohodě o náhradě škody, která je předpokladem pro využití institutu narovnání.⁴⁹

Trestnost činu, na který zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“ nebo „TZ“) stanoví trest odnětí svobody s maximální délkou trestu 5 let, spáchaného mladistvým, zaniká, pokud mladistvý po spáchání činu dobrovolně odstranil nebo napravil škodu, nahradil způsobenou škodu, nebo se jinak pokusil odčinit způsobené následky, nebo svým chováním projevil účinnou snahu po nápravě a čin neměl trvale nepříznivé následky pro poškozeného nebo pro společnost.⁵⁰

Mladistvému lze uložit jen opatření taxativně vymezená v § 10 zákona o soudnictví ve věcech mládeže: výchovné opatření (se souhlasem mladistvého, proti němuž se řízení vede, lze výchovné opatření uložit již v průběhu řízení před rozhodnutím soudu pro mládež o vině mladistvého), ochranné opatření a trestní opatření.

Soud může upustit od uložení trestního opatření mladistvému u provinění, na které TZ stanoví trest odnětí svobody kratší 5 let, pokud jeho spáchání lituje a projevuje účinnou snahu po nápravě, pokud lze očekávat, že samotné projednání věci před soudem pro mládež postačí k nápravě mladistvého (s ohledem na povahu činu a dosavadní život mladistvého), pokud se činu dopustil z neznalosti právních

⁴⁸ § 70 a § 71 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

⁴⁹ ŽATECKÁ, E., HRUŠÁKOVÁ, M. Odklony v řízení ve věcech mladistvých. 11 s. [cit. 15.10.2021]. Dostupné z: http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava2012/foles/trestnepravniaalternativy/ZateckaEva_HrusakovaMilana.pdf.

⁵⁰ § 7 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

předpisů a pokud soud pro mládež přijme záruku za nápravu mladistvého.⁵¹ Soud pro mládež upustí od uložení trestního opatření také tehdy, pokud mladistvý spáchal provinění ve stavu vyvolaném duševní poruchou (a soud mladistvému uloží zabezpečovací detenci nebo ochranné léčení).⁵² Pokud soud pro mládež upustí od uložení trestního opatření, hledí se na mladistvého, jako by nebyl odsouzen.⁵³ Za obdobných podmínek může soud pro mládež rovněž podmíněně upustit od uložení trestního opatření.⁵⁴ Současně stanoví nad mladistvým dohled.

Výchovná opatření mají usměrňovat způsob života mladistvého a tím podporovat jeho výchovu. Výchovnými opatřeními ve smyslu § 15 - § 20 zákona o soudnictví ve věcech mládeže jsou: dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti (například povinnost bydlet s rodiči, zaplatit částku stanovenou soudem jako peněžitou pomoc obětem trestné činnosti dle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů, vykonání společensky prospěšné činnosti, náhrada škody způsobené proviněním apod.),⁵⁵ výchovná omezení a napomenutí s výstrahou. Výchovná opatření může soud pro mládež (nebo v přípravném řízení státní zástupce) ukládat jen se souhlasem osoby, proti níž se řízení vede, a to již v průběhu trestního řízení (nejdéle do jeho pravomocného skončení). Pokud soud pro mládeže shledá, že jsou důvody pro nařízení ústavní výchovy dle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“ nebo „OZ“), dá podnět k zahájení řízení obecnému soudu.⁵⁶

2.2 Řízení proti uprchlému

Řízení proti osobě, která se vyhýbá trestnímu řízení pobytem v cizině nebo tím, že se skrývá, je upraveno ustanovením § 302 - § 306a TR. Jde o zvláštní typ

⁵¹ § 11 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

⁵² § 12 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

⁵³ § 13 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

⁵⁴ § 14 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

⁵⁵ § 18 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

⁵⁶ § 15 zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

trestního řízení, který ve výjimečných případech umožňuje vést trestní řízení v nepřítomnosti obviněného. Pro jeho aplikaci musí být splněna řada podmínek, jejichž splnění může být obtížné. Důvody pro konání řízení dle § 302 a násl. mohou nastat v kterémkoliv stádiu trestního řízení. Splněna však musí být podmínka, že se dotčená osoba zdržuje v cizině nebo se skrývá v úmyslu vyhnout se trestnímu řízení, samotný pobyt v cizině není důvodem pro zahájení řízení proti uprchlému, zjištěn musí být zejména motiv, tj. snaha uprchnout nebo se vyhnout trestnímu stíhání, protože řízení proti uprchlému do značné míry omezuje princip spravedlivého procesu, zejména právo obviněného účastnit se trestního řízení a osobně se obhajovat. Řízení proti uprchlému představuje závažný zásah do práv obviněného, z toho důvodu je k němu možno přistoupit jen tehdy, pokud byly vyčerpány všechny možnosti a zákonné nástroje pro objasnění, proč se obviněný na předvolání nedostavuje (například žádost o předvedení, příkaz k zatčení, rozhodnutí o vazbě apod.). Samotný pobyt obviněného v cizině není důvodem k zahájení řízení dle ustanovení § 302 a násl. – tento postup je na místě v případě, kdy konkrétní místo pobytu obviněného v cizině není známo. Aplikace uvedeného postupu v případě, kdy pro něj nebyly splněny podmínky, je vadou řízení a důvodem pro dovolání dle § 265b odst. 1 písm. d) TŘ.⁵⁷

Řízení se v takovém případě zahajuje doručením usnesení o zahájení trestního stíhání obviněného jeho obhájci (obviněný musí v takovém řízení mít obhájce vždy, ten má stejná práva jako obviněný). Obhájce nemůže se státním zástupcem sjednat dohodu o vině a trestu ani nemůže prohlásit vinu obviněného.⁵⁸ O konání řízení proti uprchlému po podání obžaloby rozhoduje v souladu s § 305 TŘ soud na návrh státního zástupce nebo i bez návrhu. Státní zástupce může návrh učinit již v obžalobě. Všechny písemnosti pro obviněného se doručují pouze jeho obhájci. Předvolání k hlavnímu líčení a k veřejnému zasedání také vhodným způsobem uveřejní (například na úřední desce příslušného soudu). Hlavní líčení proběhne v nepřítomnosti obviněného, bez ohledu na to, zda se o něm dozvěděl.

⁵⁷ MATOCHA, J. *Obstrukční taktika uprchlého*. 2017 [cit. 28.11.2021]. Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/trestni-pravo/obstrukcni-taktika-uprchleho>.

⁵⁸ § 304 TŘ.

V případě, kdy pominou důvody řízení proti uprchlému, pokračuje se v trestním řízení podle obecných ustanovení. V případě, kdy to obviněný požaduje, provedou se v řízení před soudem znovu již provedené důkazy, u nichž to jejich povaha připouští, pokud to nelze, přečtou se obviněnému protokoly o provedení těchto důkazů nebo se mu přehrají pořizené obrazové a zvukové záznamy, aby se k nim mohl vyjádřit. Pominou-li důvody k řízení proti uprchlému po nabytí právní moci odsuzujícího rozsudku, může odsouzený podat soudu návrh na zrušení takového rozsudku a ke konání nového hlavního líčení, a to ve lhůtě do 8 dnů od doručení takového rozsudku. V novém řízení nemůže dojít ke změně rozhodnutí v neprospěch obviněného.⁵⁹

2.3 Podmíněné zastavení trestního stíhání

Podmíněné zastavení trestního stíhání upravuje § 307 a § 308 TR a § 69 odst. 1 písm. b) zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Uvedený institut byl (spolu s institutem narovnání) do trestního řádu zaveden jako reakce státu na nárůst kriminality a její efektivní řešení při zrychlení vyřizování trestních věcí bez konání hlavního líčení (včetně důvodů ekonomických). V úvahu přichází pouze v řízeních o přečinech. Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.⁶⁰ Orgány činné v trestním řízení o jeho užití rozhodují v rámci zákonných podmínek dle svého uvážení, není něj právní nárok. Stejně jako institut narovnání slouží institut podmíněného zastavení trestního stíhání rovněž k narovnání vztahů mezi pachatelem trestného činu a poškozeným, oba instituty posilují práva poškozeného, který nemusí se svými nároky (náhrada škody, odčinění následků trestného činu) čekat do pravomocného skončení trestního řízení.⁶¹

⁵⁹ § 306a TR.

⁶⁰ § 14 odst. 2 TZ

⁶¹ ANTL, M. *Trestní právo procesní*. 2020, Hradec Králové: Univerzita v Hradci Králové. 63 s. [cit. 28.11.2021]. Dostupné z: https://www.uhk.cz/file/edee/pedagogicka-fakulta/pdf/pracoviste-fakulty/ustavsocialnichstudii/dokumenty/studijni_opory/socialni_patologie_a_prevence_2020/trestni-pravo-procesni_studijni-opora_aktualizace-k-01.10.2020.pdf.

V řízení před soudem rozhoduje o podmíněném zastavení trestního stíhání soud, v přípravném řízení o něm rozhoduje státní zástupce. Podstatou tohoto institutu je dočasné zastavení probíhajícího trestního řízení, které se definitivně zastaví poté, co se obviněný osvědčí ve zkušební době. Právní účinky rozhodnutí zastavení trestního stíhání nastanou právní mocí rozhodnutí o tom, že se obviněný osvědčil (§ 308 odst. 1 TŘ). Na rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání není právní nárok, obviněný se nemůže domáhat jeho vydání, i když je oprávněn takový způsob řešení jeho věci soudu (nebo v přípravném řízení státnímu zástupci) navrhnout.⁶²

Podmínkou podmíněného zastavení trestního stíhání je souhlas obviněného. Dalšími podmínkami jsou v souladu s § 307 TŘ doznání obviněného k činu, náhrada způsobené škody (nebo uzavření dohody o náhradě škody s poškozeným), vydání bezdůvodného obohacení (nebo uzavření dohody o jeho vydání s poškozeným). Soud nebo státní zástupce dále vyhodnotí osobu obviněného s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu. Při hodnocení osoby obviněného soud přihlédne k pozitivním i negativním stránkám jeho osoby, které měly vliv na spáchání přečinu, jeho chování ve společnosti (přítěžující okolnosti ve smyslu § 42 TZ a polehčující okolnosti ve smyslu § 41 TZ), přihlédne k tomu, zda jde o mladistvého, recidivistu, osobu s omezenou svéprávností apod. Posoudí též chování obviněného před spácháním přečinu a po jeho spáchání, rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání je na místě jen v případě, kdy obviněný dosud vedl řádný život (§ 41 písm. c) TZ).⁶³

V rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání se obviněnému stanoví zkušební doba na 6 měsíců až 2 roky (jde-li o rozhodnutí o zastavení trestního stíhání dle § 307 odst. 1 TŘ) nebo 6 měsíců až 5 let (jde-li o rozhodnutí o zastavení trestního stíhání dle § 307 odst. 2 TŘ). V rozhodnutí soud nebo státní zástupce dále stanoví výši peněžité částky na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti nebo určí činnosti, které se obviněný zavazuje zdržet po dobu trvání zkušební doby. V případě, kdy se obviněný zaváže po dobu trvání zkušební doby zdržet

⁶² ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 737.

⁶³ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 738.

řízení motorových vozidel, musí být poučen o povinnosti odevzdat řidičský průkaz a o tom, že právní mocí rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání pozbude řidičského oprávnění. V rozhodnutí lze obviněnému dále uložit, aby ve zkušební době dodržoval přiměřená omezení a povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život. Proti rozhodnutí může obviněný, poškozený (případně státní zástupce, pokud o podmíněném zastavení trestního stíhání rozhoduje soud) podat stížnost, která má odkladný účinek.⁶⁴

Pokud obviněný v průběhu zkušební doby vedl řádný život, splnil svou povinnost nahradit způsobenou škodu, vydat bezdůvodné obohacení nebo jinou povinnost, k níž se zavázal, a vyhověl dalším uloženým omezením, rozhodne soud (a v přípravném řízení státní zástupce), že se osvědčil. Jinak rozhodne, že se neosvědčil (to lze i během zkušební doby) a v trestním stíhání se pokračuje. Ve výjimečných případech může soud nebo státní zástupce rozhodnout o prodloužení zkušební doby, a to maximálně o 1 rok (celkově nesmí zkušební doba překročit délku 5 let).⁶⁵

Dle mého názoru je podmíněné zastavení trestního stíhání často veřejností mylně vnímáno jako by pachatel nebyl nijak „potrestán“ a že se jednoduše trestní stíhání zastavilo a tím to končí (zpravidla to takto bývá vnímáno u veřejně známých osobností, politiků apod.). Toto samozřejmě není pravda, neboť podmíněné zastavení trestního stíhání je rozhodnutí mezitímní povahy, tedy takový pomyslný zdvižený prst pro obviněného (obžalovaného), které se ale může stát konečným rozhodnutím ve věci nebo také ne, pokud ve zkušební době nedodrží stanovené podmínky. Zpravidla je rovněž po obviněném (obžalovaném) vyžadováno, aby se zdržel určité činnosti (např. řízení motorových vozidel u případů dopravních nehod nebo řízení pod vlivem alkoholu).

⁶⁴ § 307 TŘ.

⁶⁵ § 308 TŘ.

2.4 Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání

Ve zkráceném přípravném řízení dle § 179a a násl. TŘ může státní zástupce v souladu s § 179c odst. 2 písm. h) TŘ podmíněně odložit podání návrhu na potrestání za podmínek stanovených § 179g TŘ. Podmínkou uvedeného postupu je, že se podezřelý k činu doznal, nahradil vzniklou škodu (nebo s poškozeným uzavřel dohodu o náhradě škody), vydal bezdůvodné obohacení a s tímto postupem podezřelý souhlasí. Státní zástupce dále posoudí osobu podezřelého, přihlédně k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu, a toto rozhodnutí je možno považovat za dostačující. V odůvodněných případech může státní zástupce podmínit podmíněné odložení podání návrhu na potrestání tím, že se podezřelý navíc zaváže k tomu, že se během zkušební doby zdrží určité činnosti, v jejíž souvislosti se dopustil trestného činu nebo složí na účet státního zastupitelství peněžitou částku na pomoc státu obětem trestné činnosti přiměřenou spáchanému činu.

Stejně jako v případě podmíněného zastavení trestního stíhání, tak i v případě podmíněného odložení podání návrhu na potrestání, se od dalšího trestního stíhání (a od postihu) ustupuje dočasně. Státní zástupce v rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání stanoví podezřelému zkušební dobu v délce 6 měsíců až 2 roky (případně 6 měsíců až 5 let, jde-li o rozhodnutí dle § 179a odst. 2 TŘ), v níž je nutno se nejen osvědčit, ale též uhradit škodu případně vydat v bezdůvodné obohacení, k němuž se podezřelý poškozenému zavázal v dohodě o způsobu náhrady škody nebo dohodě o vydání bezdůvodného obohacení. Proti rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání mohou podezřelý a poškozený podat stížnost, která má odkladný účinek.⁶⁶ Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání lze v souladu s § 69 odst. 1 písm. a) zákona o trestním soudnictví ve věcech mládeže použít i v trestních věcech mladistvých.

⁶⁶ § 179g TŘ.

Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání je *mezitímním rozhodnutím sui generis*. Trestní stíhání v takovém případě není vůbec zahájeno.⁶⁷

Usnesení státního zástupce o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání musí obsahovat mimo jiné popis skutku, pro který se zkrácené přípravné řízení vede a jeho právní kvalifikaci.⁶⁸ Rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání dle § 179g odst. 2 TŘ musí obsahovat rovněž výši peněžité částky na pomoc státu obětem trestné činnosti nebo určení činnosti, které se podezřelý během zkušební doby zavazuje zdržet. Pokud se podezřelý po dobu zkušební doby zaváže zdržet řízení motorových vozidel, obsahuje usnesení poučení o povinnosti odevzdat řidičský průkaz. V usnesení lze podezřelému rovněž uložit, aby ve zkušební době dodržoval přiměřená omezení a povinnosti směřující k vedení řádného života.

Pokud podezřelý ve zkušební době vedl řádný život, splnil svou povinnost náhrady škody a vydání bezdůvodného obohacení, případně splnil jiné povinnosti, k nimž se zavázal, případně vyhověl uloženým opatřením a omezením, rozhodne státní zástupce o tom, že se ve zkušební době osvědčil. V opačném případě (a to i v průběhu zkušební doby) rozhodne o tom, že se podezřelý neosvědčil (dále postupuje dle § 179c až § 179f TŘ). Ve výjimečných případech může státní zástupce prodloužit zkušební dobu až o jeden rok (celkem nesmí zkušební doba překročit 5 let). Po dobu prodloužené zkušební doby trvá povinnost podezřelého k náhradě škody, vydání bezdůvodného obohacení nebo trvání uložených omezení a plnění dalších povinností. Proti usnesení státního zástupce o osvědčení se nebo neosvědčení se podezřelého po dobu trvání zkušební doby mohou podat podezřelý a poškozený stížnost, která má odkladný účinek.⁶⁹

Pravomocné rozhodnutí státního zástupce o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání je údajem zapisovaným v Rejstříku trestů.⁷⁰

⁶⁷ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 741.

⁶⁸ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 742.

⁶⁹ § 179h TŘ.

⁷⁰ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 744.

Pokud státní zástupce ve zkráceném přípravném řízení rozhodl o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání a podezřelý se osvědčil, nelze v souladu s § 11a TR proti němu pro týž skutek znovu zahájit trestní stíhání.

2.5 Narovnání

Narovnání se stejně jako podmíněné zastavení trestního stíhání týká pouze přečinů. Institut narovnání je založen na předpokladu toho, že sám obviněný odčiní všechny následky, které byly přečinem způsobeny poškozenému. Nad rámec škody nebo jiné újmy (včetně nemajetkové újmy) způsobené poškozenému přečinem, vydání bezdůvodného obohacení získaného přečinem, je obviněný dále povinen uhradit přiměřenou peněžitou částku na pomoc státu obětem trestného činu. Zdůrazněna je funkce preventivní nad funkcí represivní. Na obnově narušených vztahů mezi poškozeným a obviněným se aktivně podílejí obě strany. Práva poškozeného v řízení o narovnání nepřísluší tomu, na koho pouze přešel nárok na náhradu škody nebo na vydání bezdůvodného obohacení (například dědicům, pojišťovnám, které vyplatily pojistné plnění apod.).⁷¹

Se souhlasem obviněného a poškozeného může soud (a v přípravném řízení státní zástupce) rozhodnout v souladu s § 309 a násl. TR o narovnání a zastavit trestní stíhání. Podmínkou je, aby obviněný prohlásil, že spáchal skutek, pro který je stíhán, uhradil poškozenému způsobenou škodu nebo učinil potřebné kroky k její úhradě, případně odčinit vzniklou újmu, vydal bezdůvodné obohacení získané přečinem a složil na účet soudu peněžitou částku určenou na pomoc obětem trestné činnosti. Proti tomuto rozhodnutí může obviněný, poškozený a (v přípravném řízení) státní zástupce podat stížnost, která má odkladný účinek.

Před takovým rozhodnutím soud nebo státní zástupce vyslechne obviněného a poškozeného, zejména ke způsobu a okolnostem uzavření dohody o narovnání. Při rozhodování přihlédne k osobě obviněného (vzhledem ke spáchanému skutku) a jeho osobním majetkovým poměrům. Při hodnocení osoby obviněného soud přihlédne například k tomu, zda jde o mladistvého nebo osobu ve věku blízkém

⁷¹ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 745.

věku mladistvých, osobu dosud netrestanou nebo naopak recidivistu, k chování obviněného před a po spáchání přečinu, k jeho psychickému stavu v době spáchání přečinu. Při zkoumání majetkových poměrů přihlédne k sociálnímu a pracovnímu zařazení obviněného, výdělku, rodinnému a zdravotnímu stavu, celkovým majetkovým poměrům, vyživovací povinnosti apod.⁷²

Rozhodnutí o schválení narovnání a zastavení trestního stíhání musí obsahovat popis skutku, kterého se narovnání týká, jeho právní posouzení, obsah narovnání (výše uhrazené škody, rozsah bezdůvodného obohacení, který byl vydán, způsob jiného odčinění vzniklé újmy, výše peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti) a výrok o zastavení trestního stíhání.⁷³

V případě, kdy obviněný učinil prohlášení o tom, že spáchal přečin, kterého se trestní řízení týká, avšak soud nebo státní zástupce následně neschválili narovnání, nelze k prohlášení dle § 309 odst. 1 v dalším trestním řízení přihlížet jako k důkazu.⁷⁴

Pravomocné rozhodnutí státního zástupce o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání je údajem zapisovaným v Rejstříku trestů.

Narovnání je možno schválit i v rámci zkráceného přípravného řízení. Státní zástupce v takovém případě věc odloží. Pojem „obviněný“ je v takovém případě nahrazen pojmem „podezřelý“. Protože trestní stíhání v takovém případě nebylo zahájeno, nelze v souladu s § 11a TŘ proti téže osobě a pro týž skutek znovu zahájit.⁷⁵

2.6 Řízení před samosoudcem

Jedná se o zvláštní odchylku od senátního rozhodování soudu, která se týká pouze řízení o trestných činech, u nichž horní hranice trestu odnětí svobody

⁷² ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 746.

⁷³ § 311 TŘ.

⁷⁴ § 314 TŘ.

⁷⁵ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 744.

nepřekračuje 5 let. Ustanovení § 314a až § 314d TŘ se nepoužije, pokud má být uložen souhrnný trest nebo společný trest a dřívější trest byl uložen v řízení před senátem. Samosoudce má stejná práva a povinnosti jako senát a jeho předseda. Samosoudce nekoná neveřejná zasedání.⁷⁶

Konalo-li se ve věci zkrácené přípravné řízení, zahajuje se trestní stíhání doručením návrh na potrestání soudu.

Pokud byl soudu spolu s návrhem na potrestání předán zadržený podezřelý, soudce jej do 24 hodin vyslechne jako obviněného (zejména k okolnostem zadržení a důvodům vazby a zjistí jeho stanovisko ke skutečnostem uvedeným v návrhu na potrestání). Ve věci buď vydá rozhodnutí, které je možno vydat mimo hlavní líčení, případně obviněnému doručí předvolání k hlavnímu líčení. Současně rozhodne o vazbě a vyzve obviněného ke zvolení obhájce (pokud tak dosud neučinil), případně mu jej ustanoví.

Pokud nebyl podezřelý zadržen, soudce posoudí, zda je třeba obviněného předvolat k výslechu nebo je možno ihned nařídit hlavní líčení.⁷⁷

Soudce po přezkoumání obžaloby a návrhu na potrestání vydá některé z rozhodnutí dle § 118 odst. 1 písm. a) až f) (rozhodnutí o předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti soudu, rozhodnutí o postoupení věci jinému orgánu, rozhodnutí o zastavení nebo přerušení trestního stíhání, rozhodnutí o vrácení věci státnímu zástupci a rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání) nebo trestní stíhání zastaví nebo návrh na potrestání odmítne (nejsou-li splněny podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení) nebo státnímu zástupci stanoví lhůtu k podání návrh na schválení dohody o vině a trestu (o schválení narovnání samosoudce rozhoduje za stejných podmínek jako senát ve veřejném zasedání).⁷⁸ Pokud samosoudce neučiní žádné z těchto rozhodnutí, nařídí hlavní líčení.⁷⁹ V hlavním líčení rozhoduje samosoudce rozsudkem. V případech, kdy je

⁷⁶ § 314a TŘ.

⁷⁷ § 314b TŘ.

⁷⁸ § 314c TŘ.

⁷⁹ § 314d TŘ.

skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, může samosoudce bez projednání věci v hlavním líčení vydat trestní příkaz.⁸⁰

2.7 Trestní příkaz

V případech, kdy je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy (tj. skutkový stav věci je zjištěn z důkazů, které jsou obsaženy ve spise)⁸¹, může samosoudce bez projednání věci v hlavním líčení vydat trestní příkaz dle § 314e až § 314g TR. Jde o zkrácenou formu odsuzujícího rozsudku (bez odůvodnění), kdy je samosoudce omezen výběrem trestů a jejich horní hranicí. Trestním příkazem lze rovněž upustit od potrestání, či podmíněně upustit od potrestání s dohledem.⁸²

Institut trestního příkazu se aplikuje ve skutkově a právně méně složitých věcech.⁸³ Jeho účelem je oproti jiným institutům odklonů (podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, odstoupení od trestního stíhání mladistvého, jejichž účelem je mimo jiné výchovný a resocializační působení na obviněného bez stigmatizujícího účinku hlavního líčení a vydání odsuzujícího rozsudku o vině a trestu) pouze zrychlení a zefektivnění trestního řízení. Uplatňuje se zejména v případech, kdy je velmi pravděpodobné (vzhledem k okolnostem případu a osobě obviněného), že by nebyl vydán rozsudek trestu odnětí svobody a obviněný by se ve zkušební době podmíněného odsouzení s vysokou pravděpodobností osvědčil.⁸⁴

⁸⁰ ANTL, M. *Trestní právo procesní*. 2020, Hradec Králové: Univerzita v Hradci Králové. 63 s. [cit. 28.11.2021]. Dostupné z: https://www.uhk.cz/file/edee/pedagogicka-fakulta/pdf/pracoviste-fakulty/ustavsociálníchstudii/dokumenty/studijni_opory/socialni_patologie_a_prevence_2020/trestni_prikaz_procesni_studijni-opora_aktualizace-k-01.10.2020.pdf.

⁸¹ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 733.

⁸² § 314e odst. 8 TR.

⁸³ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 733.

⁸⁴ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 730.

Trestní příkaz lze vydat jen v řízení před samosoudcem, tj. v řízení o trestných činech, u nichž činí horní hranice trestu odnětí svobody maximálně 5 let (§ 314a TŘ).⁸⁵

Proti trestnímu příkazu lze v souladu s § 314g TŘ podat odpor, a to ve lhůtě do 8 dnů od doručení trestního příkazu. Odpor proti trestnímu příkazu mohou podat obviněný, osoby, které jsou oprávněny v jeho prospěch podat odvolání a státní zástupce. Poškozenému toto právo nenáleží.⁸⁶

Podáním odporu se trestní příkaz ruší a samosoudce nařídí ve věci hlavní líčení. Při projednání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu. Jinak se trestní příkaz stane pravomocným a vykonatelným.⁸⁷ Trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku, účinky spojené s jeho vyhlášením nastávají doručením trestního příkazu obviněnému.⁸⁸

Trestním příkazem lze v souladu s § 314e odst. 2 TŘ uložit:

- a) trest odnětí svobody maximálně v délce 1 roku s podmíněným odkladem jeho výkonu,
- b) domácí vězení maximálně v délce 1 roku (možno uložit pouze po předchozím vyžádání zprávy probačního úředníka o možnostech výkonu tohoto trestu a stanoviska obviněného k možnosti uložení tohoto trestu),⁸⁹
- c) trest obecně prospěšných prací (možno uložit jen po předchozím vyžádání zprávy probačního úředníka o možnostech výkonu tohoto trestu, o zdravotní způsobilosti obviněného včetně stanoviska obviněného k takovému trestu),⁹⁰
- d) trest zákazu činnosti maximálně na dobu 5 let,
- e) trest zákazu držení a chovu zvířat,

⁸⁵ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 733.

⁸⁶ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 732.

⁸⁷ ANTL, M. *Trestní právo procesní*. 2020, Hradec Králové: Univerzita v Hradci Králové. 63 s. [cit. 28.11.2021]. Dostupné z: https://www.uhk.cz/file/edee/pedagogicka-fakulta/pdf/pracoviste-fakulty/ustavsocialnichstudii/dokumenty/studijni_opory/socialni_patologie_a_prevence_2020/trestni-pravoproceni_studijni-opora_aktualizace-k-01.10.2020.pdf.

⁸⁸ § 314e odst. 8 TŘ.

⁸⁹ § 314e odst. 4 TŘ.

⁹⁰ § 314e odst. 3 TŘ.

- f) peněžitý trest (dvojnásobek počtu denních sazeb ani spolu s uloženým trestem odnětí svobody nesmí přesahovat 1 rok),⁹¹
- g) trest propadnutí věci,
- h) vyhoštění v délce maximálně 5 let,
- i) zákaz pobytu v délce maximálně 5 let.

Trestní příkaz nelze vydat v řízení proti osobě, která má omezenou svéprávnost, v řízení, v němž má být rozhodováno o ochranném opatření a pokud má být uložen souhrnný trest nebo společný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem.⁹² Trestní příkaz rovněž nelze uložit mladistvému. Schválením zákona č. 193/2012 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, došlo ke změně, na základě které, je přípustné vydání trestního příkazu mladistvému, a to v případě pachatelů, kteří v době jeho vydání již byli starší 18ti let.

Vzhledem k tomu, že trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku, nelze jím obviněného zprostit obžaloby (§ 226 TŘ) ani podmíněně upustit od jeho potrestání za současného stanovení dohledu (§ 48 TZ).⁹³

2.8 Řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu

Postup orgánu činného v trestním řízení v případě, kdy bylo jeho rozhodnutí (nebo jeho část) nebo jiný zásah do ústavou zaručených práv nebo svobod zrušen nálezem Ústavního soudu (dále jen „ÚS“), je upraven v § 314h až § 314k TŘ. Orgán činný v trestním řízení v takovém případě pokračuje v tom stadiu řízení, které bezprostředně předcházelo vydání zrušeného rozhodnutí – vázán je právním názorem vysloveným Ústavním soudem a je povinen provést ty úkony a doplnění, jejichž provedení ÚS nařídil.⁹⁴

⁹¹ § 314e odst. 5 TŘ.

⁹² § 314e odst. 7 TŘ.

⁹³ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 734.

⁹⁴ § 314h TŘ.

Pokud bylo nálezem ÚS zrušeno rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení pouze ve prospěch obviněného, nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch. V případě smrti obviněného nepřekáží smrt provedení dalšího řízení – trestní stíhání nelze zastavit proto, že obviněný zemřel.⁹⁵

Pokud náleží ÚS zrušil rozsudek jen u některého trestného činu, za nějž byl pravomocně uložen úhrnný nebo souhrnný trest, soud stanoví ve veřejném zasedání rozsudkem přiměřený trest za zbývající trestné činy.⁹⁶

Pokud je obviněný ve výkonu trestu odnětí svobody, soud po doručení nálezu ÚS, kterým byl zrušen výrok o tomto trestu, rozhodne o vazbě. Pokud se na obviněném vykonává jiné rozhodnutí, které bylo zrušeno nálezem ÚS, rozhodne příslušný orgány činný v trestním řízení po doručení nálezu ÚS o zastavení nebo přerušení jeho výkonu, případně učiní jiné vhodné opatření.⁹⁷

2.9 Řízení o přezkumu příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a příkazu k zajištění údajů o telekomunikačním provozu

Ustanovení § 314l až 314n TŘ upravuje postup přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu dle § 88 TŘ.

Na návrh státního zástupce, policejního orgánu, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena nebo (v řízení před soudem) předsedy senátu soudu prvního stupně nebo samosoudce po pravomocném skončení věci,⁹⁸ Nejvyšší soud v neveřejném zasedání přezkoumá zákonnost příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Na návrh týchž osob (§ 88a odst. 2 TŘ) Nejvyšší soud přezkoumá v neveřejném zasedání zákonnost příkazu k zajištění údajů o telekomunikačním provozu.⁹⁹ Pokud Nejvyšší soud na tomto neveřejném zasedání shledá, že příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu

⁹⁵ § 314i TŘ.

⁹⁶ § 314j TŘ.

⁹⁷ § 314k TŘ.

⁹⁸ § 88 odst. 8 TŘ.

⁹⁹ § 314l TŘ.

nebo příkaz k zjištění údajů o telekomunikačním provozu byl vydán nebo jeho provedení bylo v rozporu se zákonem, vysloví porušení zákona usnesením.¹⁰⁰ Pokud Nejvyšší soud shledá, že příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu byl vydán a jeho provedení bylo v souladu s § 88 odst. 1 TR nebo příkaz k zjištění údajů o telekomunikačním provozu byl vydán v souladu s § 88a odst. 1 TR, vysloví usnesením, že zákon nebyl porušen. Proti rozhodnutí Nejvyššího soudu není přípustný opravný prostředek.¹⁰¹

2.10 Řízení o schválení dohody o vině a trestu

2.10.1 Podmínky dohody o vině a trestu, jednání o dohodě o vině a trestu

Dohodu o vině a trestu jako zcela nový institut trestního práva procesního přinesla do českého právního řádu novela č. 193/2012 Sb., kterou se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Uvedená novela reagovala na skutečnost, že tehdy platná právní úprava nevyužívala všech možností k zajištění práva obviněného na rychlý a spravedlivý proces. Právo, aby trestní věc obviněného byla projednána v přiměřené lhůtě, je součástí jeho práva na spravedlivý proces podle čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod. Rychlost řízení ovlivňuje spravedlivý charakter procesu – zdlouhavost trestního řízení oslabuje hodnoty důkazů, poškozený i obviněný jsou vystavováni nejistotě o výsledku řízení, prodlužuje se tak, kdy obviněný, které je v době řízení považován za nevinného, musí snášet neúměrné zásahy do svých práv a svobod, může docházet k jeho stigmatizaci apod.¹⁰²

Na základě úpravy v ustanovení § 175a a § 175b TR a § 314o - § 314q TR, které upravují postup při sjednávání dohody o vině a trestu, může státní zástupce vést jednání s obviněným o dohodě o vině a trestu, a to z vlastního podnětu nebo na žádost obviněného. Tento institut je dle svého charakteru považován za odklon,

¹⁰⁰ § 314m TR.

¹⁰¹ § 314n TR.

¹⁰² STRÍŽ, D. *Dohoda o vině a trestu ve světle novelizace trestního zákoníku*. 2020 [cit. 28.11.2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dohoda-o-vine-a-trestu-ve-svetle-novelizace-trestniho-zakoniku-111800.html>.

ačkoliv je systematicky v trestním řádu zařazen mezi zvláštní řízení. Dohoda o vině a trestu se schvaluje odsuzujícím rozsudkem.

Dohoda o vině a trestu představuje průlom do tradičního pojetí českého trestního řádu. Jeho zavedení si kladlo za cíl především zrychlení, zjednodušení a zefektivnění trestního řízení. Současně musí být zajištěna možnost projednání trestní věci v klasickém řízení a dostatečné zjištění skutkových okolností. Jde o procesní postup, kdy v případě trestního stíhání pro většinu trestných činů mohou obviněný, státní zástupce, případně poškozený v přípravném řízení uzavřít úmluvu, která obsahuje popis skutku, prohlášení obviněného o tom, že tento skutek spáchal, výměru trestu nebo jiné sankce, náhradu škody nebo vydání bezdůvodného obohacení. Tuto dohodu pak státní zástupce předloží soudu ke schválení. Pokud soud s obsahem dohody souhlasí, schválí ji odsuzujícím rozsudkem ve veřejném zasedání. Neprovádí však dokazování v hlavním líčení.¹⁰³

V souladu s § 175a odst. 1 TŘ může státní zástupce zahájit jednání o dohodě o vině a trestu v okamžiku, kdy výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se skutek stal, že je trestným činem a že jej spáchal obviněný, a to na základě návrhu obviněného nebo bez návrhu. V případě, kdy jde o návrh obviněného, a státní zástupce jej shledá nedůvodným, vyrozumí o tomto svém stanovisku obviněného a jeho obhájce. Dohodu o vině a trestu sjednává státní zástupce s obviněným za přítomnosti jeho obhájce, případně za přítomnosti poškozeného, který musí být upozorněn na skutečnost, že nejpozději při prvním jednání o dohodě o vině a trestu má možnost uplatnit svůj nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích, která mu byla trestným činem způsobena, nebo na vydání bezdůvodného obohacení, které bylo na jeho úkor získáno. Při sjednávání dohody o vině a trestu státní zástupce přihlíží k zájmům poškozeného, je-li poškozený jednání o dohodě o vině a trestu přítomen, má právo vyjádřit se zejména k rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení. Náležitosti dohody o vině a trestu jsou uvedeny v § 175a odst. 6 TŘ.

¹⁰³ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s., s. 749 – 751.

Při sjednávání dohody o vině a trestu nemusí být obviněný zastoupen advokátem, nejde-li o případy nutné obhajoby dle § 36 TR (obviněný musí mít obhájce již v přípravném řízení, pokud je ve vazbě, ve výkonu trestu odnětí svobody, ve výkonu ochranného opatření spojeného se zbavením osobní svobody, je-li omezena jeho svéprávnost nebo pokud jde o řízení proti uprchlému, dále v případě, kdy soud nebo státní zástupce mají pochybnosti o tom, zda obviněný vzhledem ke svému duševnímu nebo tělesnému stavu je schopen se náležitě hájit, jde-li o řízení o trestném činu, u něhož zákon stanoví trest odnětí svobody delší než 5 let – obhájce musí mít obviněný již v přípravném řízení, a dále v hlavním líčení konaném proti zadržovanému a v řízení, v němž se rozhoduje o uložení nebo změně zabezpečovací detence, ochranného léčení)^{104, 105}

Pokud dojde ke sjednání dohody o vině a trestu, doručí státní zástupce její opis obviněnému, jeho obhájci a poškozenému, který uplatnil řádně a včas své nároky. Nedojde-li k dohodě o vině a trestu, zaznamená státní zástupce tuto skutečnost do protokolu – k prohlášení viny učiněné obviněným před zahájením jednání o dohodě o vině a trestu se v dalším řízení v takovém případě nepřihlíží. Dohodu o vině a trestu nelze sjednat v řízení proti uprchlému dle § 302 až § 306a TR.¹⁰⁶

Pokud dojde ke sjednání dohody o vině a trestu, podá státní zástupce soudu návrh na schválení dohody o vině a trestu, k návrhu připojí sjednanou dohodu o vině a trestu a další písemnosti, které mají význam pro soudní řízení a rozhodování soudu. Nedošlo-li k dohodě o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení, státní zástupce na tuto skutečnost v návrhu na schválení dohody o vině a trestu soud upozorní.¹⁰⁷

V souladu s § 179b odst. 5 může státní zástupce sjednat dohodu o vině a trestu s podezřelým ve zkráceném přípravném řízení – doručením návrhu na schválení dohody o vině a trestu soudu se zahajuje trestní stíhání.

¹⁰⁴ § 36 TR.

¹⁰⁵ Právní prostor. TEXL, D. *Dohoda o vině a trestu uzavřená v hlavním líčení - Qui bono?* 2021 [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/dohoda-o-vine-trestu-uzavrena-v-hlavnim-liceni-qui-bono>.

¹⁰⁶ § 175a TR.

¹⁰⁷ § 175b TR.

Návrh na schválení dohody o vině a trestu v souladu s § 314o TR přezkoumá předseda senátu a podle jeho obsahu buď nařídí veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu nebo rozhodne o odmítnutí takového návrhu (pro závažné procesní vady – konkrétní vady nebo skutková zjištění musí být v usnesení soudu konkrétně uvedeny, proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, která má odkladný účinek, po nabytí právní moci usnesení se věc vrací do přípravného řízení) nebo nařídí předběžné projednání návrh. Je-li obviněný ve vazbě, soud rozhodne rovněž o dalším trvání vazby. Návrh na schválení dohody o vině a trestu může státní zástupce vzít zpět, a to až do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě. Zpětvzetím návrhu se věc vrací do přípravného řízení.¹⁰⁸

Předseda senátu nařídí v souladu s § 314p TR neveřejné předběžné projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu, pokud má za to, že o věci je příslušný jednat jiný soud nebo má být věc postoupena jinému orgánu nebo má být řízení zastaveno.

Po předběžném projednání návrhu na schválení dohody o vině a trestu soud rozhodne o předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti soudu nebo věc postoupí jinému orgánu nebo trestní stíhání zastaví nebo přeruší nebo trestní stíhání podmíněně zastaví, případně rozhodne o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu pro závažné procesní vady. Soud může po předběžném projednání rovněž zastavit trestní stíhání dle § 172 odst. 2 TR. Státní zástupce i obviněný mohou proti takovým rozhodnutím soudu podat stížnost, která má odkladný účinek. Proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání a o schválení narovnání může podat stížnost též poškozený, stížnost má odkladný účinek.

Nabytím právní moci usnesení o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu se věc vrací do přípravného řízení.¹⁰⁹

O návrhu na schválení dohody o vině a trestu soud rozhoduje ve veřejném zasedání, které se koná za stálé přítomnosti obviněného a státního zástupce.

¹⁰⁸ § 314o TR.

¹⁰⁹ § 314p TR.

Obviněný se k návrhu dohody o vině a trestu po jejím přednesení vyjádří. Předseda senátu se jej následně dotáže, zda návrhu sjednané dohody o vině a trestu rozumí, zda je mu zřejmé, co se mu klade za vinu, jaká je podstata skutku, jaká je jeho právní kvalifikace a jaké trestní sazby zákon stanoví za trestný čin, který je v tomto skutku spatřován. Dále se jej dotáže, zda prohlášení o tom, že skutek spáchal, učinil dobrovolně a bez nátlaku a byl poučen o svých právech na obhajobu, a zda jsou mu známy všechny důsledky sjednání dohody o vině a trestu, zejména že se vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení a práva podat odvolání proti rozsudku, kterým by soud dohodu o vině a trestu schválil. Je-li přítomen poškozený, soud mu dá možnost, aby se vyjádřil.

Dokazování soud neprovádí, může vyslechnout obviněného, pokud to považuje za potřebné.

V souladu s § 206b TŘ je možno dohodu o vině a trestu sjednat i v průběhu hlavního líčení. Pokud předseda senátu má za to, že by bylo vhodné dohodu o vině a trestu sjednat, poučí o takové možnosti a o důsledcích s tím spojených obžalovaného. Následně zjistí stanovisko obžalovaného, státního zástupce a poškozeného (pokud je na hlavním líčení přítomen). V případě, kdy obžalovaný a státní zástupce s takovým postupem souhlasí, předseda senátu přeruší hlavní líčení na nezbytně dlouhou dobu za účelem sjednání dohody o vině a trestu mimo hlavní líčení, případně hlavní líčení odročí.¹¹⁰ Sjednání dohody o vině a trestu nesmí být přítomen soudce nebo člen senátu. Soudce nebo senát mohou po dobu přerušování hlavního líčení opustit jednací místnost a přenechat ji subjektům dohody o vině a trestu (státní zástupce, obžalovaný, případně poškozený) k jejímu sjednání, případně mohou soudce nebo senát zůstat v jednací místnosti a ke sjednání dohody o vině a trestu dojde jinde v prostorách soudu (například na chodbě).¹¹¹ Návrh na sjednání dohody o vině a trestu v průběhu hlavního líčení mohou podat i státní zástupce nebo obžalovaný, předseda senátu je povinen takovému návrhu vyhovět. Jednání o dohodě o vině a trestu se účastní obžalovaný (případně jeho obhájce), státní zástupce a poškozený (je-li přítomen při hlavním

¹¹⁰ § 206b TŘ.

¹¹¹ Právní prostor. TEXL, D. *Dohoda o vině a trestu uzavřená v hlavním líčení - Qui bono?* 2021 [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/dohoda-o-vine-trestu-uzavrena-v-hlavnim-liceni-qui-bono>.

líčení). Postupuje se přiměřeně dle § 175a TŘ. Dojde-li ke sjednání dohody o vině a trestu, pokračuje se v hlavním líčení. Po přednesení návrhu na schválení dohody o vině a trestu se postupuje přiměřeně dle § 314q a § 314r TŘ. V případě, kdy dohoda o vině a trestu sjednána nebyla nebo ji soud neschválil, pokračuje se v hlavním líčení na podkladě původní žaloby a v dalším řízení se ke sjednané dohodě o vině a trestu nepřihlíží, a to včetně prohlášení viny obžalovaným, pokud obžalovaný nepožádá o to, aby takové prohlášení bylo posouzeno jako prohlášení viny dle § 206c (obžalovaný prohlásí, že je vinný spácháním skutku dle obžaloby a že souhlasí s právní kvalifikací takového skutku uvedenou v obžalobě, soud po zjištění stanoviska státního zástupce rozhodne, zda takové prohlášení přijímá nebo nepřijímá, soudem přijaté prohlášení viny nelze odvolat, skutečnosti v něm uvedené nelze napadnout opravným prostředkem, v případě, kdy soud prohlášení viny nepřijme, v dalším řízení se k němu nepřihlíží).

2.10.2 Obsah a forma dohody o vině a trestu

Obsahové náležitosti dohody o vině a trestu jsou uvedeny v § 175a odst. 6 TŘ. Dohoda by měla mít písemnou formu, i když to zákon výslovně nestanoví.

Obligatorními náležitostmi sjednané dohody o vině a trestu jsou v souladu s § 175a odst. 6 písm. a) až f) TŘ:

- označení stran dohody (státní zástupce, obviněný, poškozený, je-li sjednání dohody přítomen a souhlasí s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení)
- datum a místo sepsání dohody
- popis skutku, pro který je obviněný stíhán tak, aby nemohl být zaměněn s jiným skutkem
- označení trestného činu, v němž je skutek spatřován (zákonné pojmenování, uvedení příslušného ustanovení TZ a všech zákonných znaků včetně těch, které odůvodňují trestní sazbu)
- prohlášení obviněného o vině
- dohodnutý druh, výměra a způsob trestu včetně délky zkušební doby, případné upuštění od potrestání, rozsah přiměřených omezení a povinností

Fakultativně může dohoda o vině a trestu obsahovat náležitosti dle § 175a odst. 6 písm. g) až i):

- rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení (bylo-li dohodnuto)
- ochranné opatření, pokud přichází v úvahu jeho uložení a pokud bylo dohodnuto
- podpis státního zástupce a obviněného, podpis obhájce (byl-li sjednání dohody přítomen) podpis a poškozeného (byl-li sjednání dohody přítomen a pokud souhlasí s rozsahem a způsobem náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení)¹¹²

2.10.3 Rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu

Soud je v souladu s § 314r TŘ při rozhodování o skutku, jeho právní kvalifikaci, trestu a uloženém ochranném opatření vázán obsahem sjednané dohody o vině a trestu. V případě, kdy poškozený souhlasí se sjednanou dohodou o vině a trestu, je soud při rozhodování o nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení obsahem dohody o vině a trestu vázán, pokud odpovídá řádně uplatněnému nároku poškozeného.

Soud však dohodu o vině a trestu neschválí, jestliže je nesprávná nebo nepřiměřená zjištěnému skutkovému stavu, případně s ohledem na druh a výši navrhovaného trestu nebo ochranného opatření, případně z hlediska rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení. Neschválí ji rovněž v případě, kdy zjistí, že při jejím sjednání došlo k závažnému porušení práv obviněného. Soud v takovém případě vydá usnesení o vrácení věci do přípravného řízení, proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, která má odkladný účinek. Soud může v takovém případě navrhnout nové znění dohody o vině a trestu – v případě, kdy není možno novou dohodu o vině a trestu sjednat v průběhu veřejného zasedání, soud může veřejné zasedání odročit.

¹¹² § 175a odst. 6 TŘ.

Soud dohodu o vině a trestu schválí odsuzujícím rozsudkem, který obsahuje:

- výrok o schválení dohody o vině a trestu
- výrok o vině a trestu, případně uloženém ochranném opatření
- výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení.

Soud může též rozhodnout o postoupení věci, zastavení trestního stíhání, přerušení trestního stíhání nebo o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo o schválení dohody o narovnání. Proti takovému rozhodnutí soudu může podat stížnost státní zástupce. Jde-li o rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo o schválení narovnání, mohou stížnost podat i obviněný nebo poškozený.¹¹³

Pokud soud rozhodl o vrácení věci do trestního řízení, ke sjednané dohodě o vině a trestu se nepřihlíží, a to včetně prohlášení viny. Vrácení věci zpět do přípravného řízení nevylučuje v dalším řízení sjednat novou dohodu o vině a trestu.¹¹⁴

Je-li věc vrácena do přípravného řízení a obviněný nachází ve vazbě a soud nerozhodl o jeho propuštění na svobodu, pokračuje vazba i v přípravném řízení. Souhrnné trvání vazby nesmí překročit lhůty dle § 72 odst. 1 až 3 TŘ.¹¹⁵ Dohodu o vině a trestu je možno sjednat i v případě, kdy je obviněný ve vazbě, hrozí zde však nebezpečí námitky ze strany obviněného, že dohoda byla uzavřena pod tíhou vazby (respektive že pod tíhou vazby bylo vynuceno jeho prohlášení o vině za projednávaný trestný čin – viz Nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19). Z protokolu o sjednání dohody o vině a trestu by tedy mělo být zřejmé, jaké jsou důvody jejího uzavření a že si je obviněný vědom důsledků jejího uzavření, aby soud mohl posoudit, zda jediným důvodem pro její uzavření nebyla snaha obviněného o propuštění z vazby.¹¹⁶

Schválení dohody o vině a trestu proti vůli obviněného je významným zásahem do jeho práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny. Obviněný může

¹¹³ § 314r TŘ.

¹¹⁴ § 314s TŘ.

¹¹⁵ § 314s TŘ.

¹¹⁶ Epravo.cz. LICHOVNÍK, T. *Od dohody o vině a trestu může obviněný odstoupit*. 2020. [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/od-dohody-o-vine-a-trestu-muze-obvineny-odstoupit-110814.html>.

od sjednané dohody o vině a trestu odstoupit, resp. své prohlášení o vině odvolat, a to až do doby, kdy se soud ve veřejném zasedání odebere k závěrečné poradě k rozhodnutí o návrhu státního zástupce ke schválení dohody o vině a trestu (viz Nález Ústavního soudu ze dne 4.2.2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19).¹¹⁷

2.10.4. Judikatura a statistika

Judikatura

Ke zvláštním způsobům řízení a odklonům je v současné době k dispozici poměrně bohatá judikatura. A ačkoli je dohoda o vině a trestu v českém trestním právu relativně novým pojmem, tak četnost judikatury se týká i tohoto trestně právního institutu.

Zajímavou judikaturou je například Nález Ústavního soudu vedený pod spisovou značkou I. ÚS 1860/19.¹¹⁸ Tento Nález Ústavního soudu prioritně neřeší otázku, jakým způsobem a za jakých podmínek lze uzavřít v souladu s trestním řádem dohodu o vině a o trestu. Ústavní soud postupuje dále a řeší zejména otázku, zda je možné od již uzavřené dohody obviněným odstoupit či nikoliv, protože platná právní úprava výslovně nepředvídá a ani neřeší možnost obviněného odstoupit od sjednané dohody o vině a trestu. Ústavní soud ve svém nálezu konstatuje, že odstoupení dohody o vině a trestu obviněným, resp. jeho odvolání prohlášení, že spáchal skutek, pro který je v daném řízení stíhán a jehož se týká sjednaná dohoda o vině a trestu, je možné až do doby, než se ve veřejném zasedání soud odebere k závěrečné poradě k rozhodnutí o návrhu státního zástupce na schválení dohody o vině a trestu. Soud v takovém případě nemůže schválit dohodu o vině a trestu a musí věc vrátit státnímu zástupci k došetření podle § 314r odst. 2 trestního řádu. Schválení dohody proti vůli obviněného je zásahem do

¹¹⁷ Advokátní deník online. *ÚS se vyjádřil k možnosti odstoupení od dohody o vině a trestu.* 2020 [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/02/25/us-platnost-dohody-o-vine-a-trestu-kdy-muze-obvineny-od-souhlasu-jeste-odstoupit/>.

¹¹⁸ Ústavní soud ČR. *Nález Ústavního soudu ze dne 4.2.2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19.* 2020 [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2020/I._US_1860_19_an.pdf.

práva na spravedlivý proces, garantovaného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Ústavní soud se tak přiklonil k názoru, že obviněný takovou možnost odstoupení má. Tento názor opírá o uplatnění principu rovnosti zbraní v trestním řízení, který vyplývá z čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, kdy by měla být obviněnému dána možnost odstoupení od uzavřené dohody, a to až do doby, než soud schválí dohodu odsuzujícím rozsudkem. Jedná se totiž o dohodu, jejíž obsah závisí na vzájemné vůli obou stran, jež jsou si při jejím projednávání a sjednávání rovny. Nelze její podstatu spatřovat ve vrchnostenském rozhodnutí jedné strany vůči straně druhé, tedy státního zástupce vůči obviněnému. Pokud považujeme dohodu o vině a trestu za projev rovnosti stran, pak musí mít strany v řízení před soudem také v zásadě stejné dispozice s touto dohodou. Pokud na jedné straně má státní zástupce právo vzít svůj návrh na schválení dohody zpět až do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě, pak by měl mít stejné právo dispozice s dohodou i obviněný.

Druhým případem judikatury je pak například usnesení nejvyššího soudu vydaného pod spisovou značkou 8 Tdo 258/2021,¹¹⁹ kterým Nejvyšší soud projednal v neveřejném zasedání konaném dne 28.4.2021 dovolání nejvyššího státního zástupce podané v neprospěch obviněného R. K. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 13.11. 2020, sp. zn. 3 To 53/2020 jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod spisovou značkou 10T 15/2019. Trestní řízení v této trestní věci se týkalo spáchání zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 3 písm. a) trestního zákoníku. Nejvyšší soud se ve svém rozhodnutí velmi obsáhle věnuje problematice a situaci, kdy nedojde k sjednání dohody o vině a trestu, kdy obžalovaný může prohlásit, že je vinný spácháním skutku anebo některého ze skutků v obžalobě a že souhlasí s právní kvalifikací takového skutku uvedenou v obžalobě. Pokud obžalovaný takové prohlášení učiní, pak soud v rozsahu prohlášení postupuje přiměřeně podle jednotlivých ustanovení týkajícího se řízení o schválení dohody o vině a trestu. Předseda senátu před rozhodnutím o přijetí prohlášení viny zjistí stanovisko státního zástupce, poškozeného a zúčastněné

¹¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 25/2021 ze dne 28. 4. 2021. 2021 [cit. 22. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscri/8-tdo-258-2021>.

osoby, pokud jsou přítomni při hlavním líčení. Soud po prohlášení viny obžalovaným rozhodne, zda takové prohlášení přijímá nebo nepřijímá. Soud prohlášení viny nepřijme, není-li v souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo zjistí-li, že v předchozím řízení došlo k závažnému porušení práv obviněného. Soud nemusí prohlášení viny přijmout, pokud takový postup nepovažuje za vhodný s ohledem na okolnosti případu a vyjádření ostatních stran. Pokud soud rozhodne, že prohlášení viny přijímá, zároveň v usnesení uvede, že se dokazování v rozsahu, v jakém obžalovaný prohlásil vinu, neprovede a bude provedeno pouze ve zbylém rozsahu; tím není dotčena možnost vyslyšet obžalovaného k účasti jiných osob na spáchaném skutku, ohledně kterého prohlásil vinu. Soudem přijaté prohlášení viny nelze odvolat. Skutečnosti uvedené v prohlášení viny nelze napadat opravným prostředkem. Pokud soud rozhodne, že prohlášení viny nepřijímá, k prohlášení viny se nepřihlíží. Smysl a účel zakotvení institutu prohlášení viny odpovídá, aby obviněný prohlásil, že je vinný spácháním skutku anebo některého ze skutků uvedených v obžalobě a že souhlasí s právní kvalifikací takového skutku uvedenou v obžalobě, zásadně učinil v hlavním líčení po přednesení obžaloby do zahájení dokazování. Nelze ale vyloučit prohlášení viny i kdykoliv v průběhu hlavního líčení, poněvadž žádné ustanovení trestního řádu nestanoví časový mezník, v němž je nutno takové prohlášení učinit. Je výlučně na soudu, aby s ohledem na okolnosti případu a vyjádření ostatních stran rozhodl o tom, zda toto prohlášení viny obviněným přijímá, nebo zda prohlášení viny nepřijme. Obviněnému výjimečně nelze bránit ani v tom, aby učinil prohlášení až v odvolacím řízení.

Statistika

Nejvyšší soud dlouhodobě kritizuje nevyužívání institutu dohody o vině a testu.¹²⁰

Naopak podle internetových stránek Nejvyššího státního zastupitelství ČR došlo

¹²⁰ Nejvyšší soud ČR. TOMÍČEK, P. *Rostoucí podíl ukládaných peněžitých trestů je dílčím úspěchem, musíme se zaměřit také na odklony v trestním řízení; nejsme spokojeni především s tím, jak pomalu se prosazuje dohoda o vině a trestu.* 2019 [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/Proverejnostamedia~TiskovezpravyNejvyssiho_soudu~Rostouci_podil_udelovanych_penezitych_trestu_je_dilcim_uspechem__musime_se_zamerit_take_na_odklony_v_trestnim_rizeni__nejsme_spokojeni_predevsim_s_tim__jak_pomalu_se_prosazuje_dohoda_o_vine_a_trestu~?openDocument&lng=CZ.

k velkému nárůstu využívání tohoto institutu v souvislosti s přijetím zákona č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, který nabyl účinnosti dne 1. 10. 2020 – v roce 2020 bylo uzavřeno 269 dohod o vině a trestu (více než v kterémkoliv předchozím roce) a státní zastupitelství sleduje neustále se zvyšující trend využívání tohoto institutu, což představuje úlevu nejen pro soudy, ale rovněž i pro prostředky vynakládané ze státního rozpočtu.¹²¹

Tabulka č. 1: Vývoj počtu schválených dohod o vině a trestu v České republice v jednotlivých letech

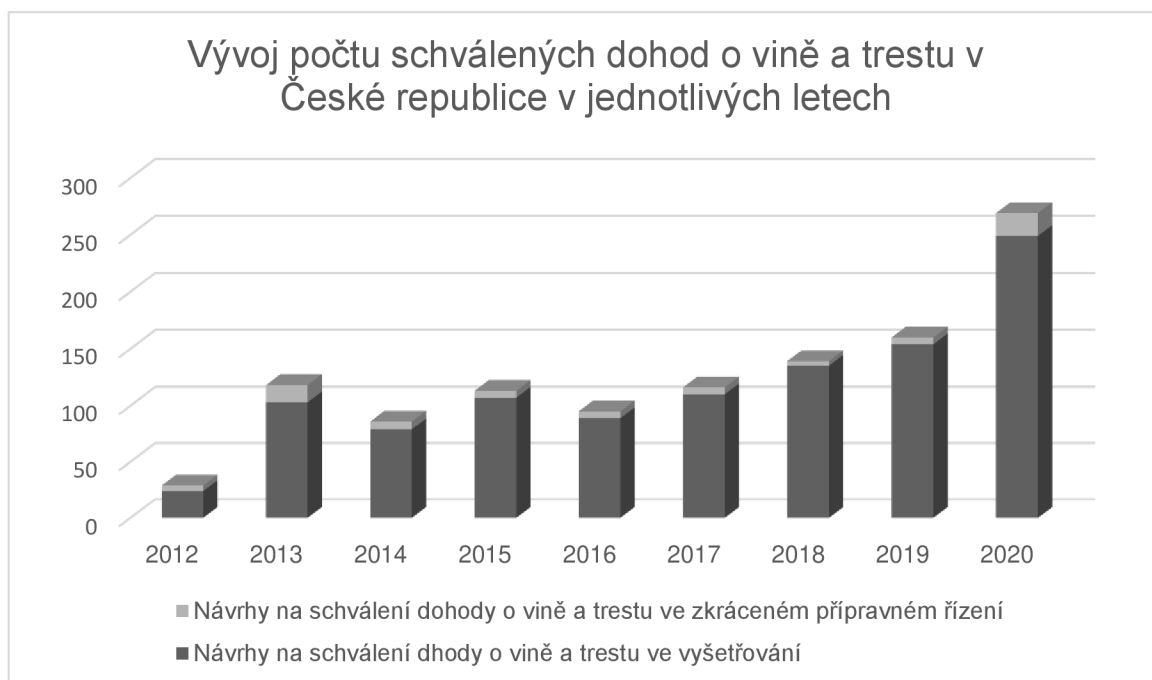
Rok	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu ve vyšetřování	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu ve zkráceném přípravném řízení	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu CELKEM
2012	24	5	29
2013	103	15	118
2014	79	7	86
2015	107	6	113
2016	89	6	95
2017	110	6	116
2018	135	4	139
2019	154	6	160
2020	249	20	269

Zdroj: Zpráva o činnosti státního zastupitelství v roce 2020. Textová část.¹²²

¹²¹ Nejvyšší státní zastupitelství ČR. ZEMAN, P. *Nejvyšší státní zástupce bilancuje rok 2020: Navzdory pandemii justice obstála.* 2021 [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/nejvyssi-statni-zastupce-bilancuje-rok-2020-navzdory-pandemii-justice-obstala/>.

¹²² Nejvyšší státní zastupitelství ČR. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství v roce 2020. Textová část. 2020* [cit. 22.12.2021]. Dostupná z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/06/Zprava-o-cinnosti-SZ-za-rok-2020-textova-cast.pdf>.

Graf č. 1: Vývoj počtu schválených dohod o vině a trestu v České republice v jednotlivých letech

Zdroj: Zpráva o činnosti státního zastupitelství v roce 2020. Textová část.¹²³

2.10.5 Dohoda o vině a trestu v praxi

Užití institutu dohody o vině a trestu v praxi se rok od roku zvyšuje, což je patrné z předchozí tabulky. Jedním se zajímavých případů byl případ, který řešil Krajský soud v Ostravě, jenž se zabýval usmrcením 11 osob. Jednalo se o jednání Zdeňka K., který měl dlouhodobé spory v rodině a po zjištění, že od něj manželka odešla a nastěhovala se k synovi, tuto situaci neunesl, a proto dne 8. srpna 2020 šel do domu, kde v jedenáctém patře jeho syn s rodinou a známými zrovna slavili narozeniny a zapálil za dveřmi synova bytu kanystr s benzínem. V důsledku toho vypukl požár, při kterém v bytě uhořelo 6 lidí a 5 dalších ze zoufalství vyskočilo z okna. Zachránili se pouze 4 lidé, kteří přeskočili k sousedovi na balkón. Pachatel byl obviněn z vraždy a obecného ohrožení, následně uzavřel se státním

¹²³ Nejvyšší státní zastupitelství ČR. Zpráva o činnosti státního zastupitelství v roce 2020. Textová část. 2020 [cit. 22.12.2021].

Dostupná z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/06/Zprava-o-cinnosti-SZ-za-rok-2020-textova-cast.pdf>.

zástupcem dohodu o vině a trestu, v níž přijal doživotní vězení a soud nakonec dohodu schválil, což mi přijde jako unikátní případ využití institutu dohody o vině a trestu, neboť jde bezpochyby o první případ, kdy došlo k uzavření dohody o vině a trestu u tak závažného jednání jakým je vražda.

Poté co státní zástupce a Zdeněk K. uzavřeli dohodu o vině a trestu, ve které Zdeněk K. přijal doživotní trest, objevila se v médiích zpráva, že poškozeným se toto nelíbí. Dle slov zmocněnce poškozených, by pro ně byl přijatelný pouze trest smrti, který ale náš právní systém neumožňuje, proto uzavření dohody o vině a trestu nesou velmi nelibě, a to i přesto, že Zdeněk K. přijal doživotní trest, tedy nepřísnější trest, který je u nás možný.

Ono i samotné slovo „dohoda“ může vyvolávat mylný dojem, že dotyčný vlastně není spravedlivě potrestán, ale že se obviněný prostě jen na něčem dohodne se státním zástupcem a případ je poměrně rychle vyřešen a ukončen. Veřejnost a zejména poškození, tak přijdou o takovéto zadostiučinění, že ten, kdo způsobil něco tak závažného a tím jim ublížil, je ušetřen soudního jednání. Poškozeným je upřena i možnost se s danou věcí vyrovnat a uzavřít ji, kdy k takovému procesu právě dochází až poté, co proběhne soud a poškozeným je dána možnost dozvědět se proč to dotyčný udělal, zda toho lituje apod.

V tomto konkrétním případě se i já ztotožňuji s pocity a názory poškozených, že u tak závažného trestného činu, jakým je vražda, která navíc byla provedena takovým způsobem, že nakonec zahynulo 11 lidí včetně dětí, sjednání dohody o vině a trestu není úplně na místě.

Na druhé straně, jsou ale i případy, kdy uzavření dohody o vině a trestu vnímá i samotný poškozený jako výhodné, a to i v případě spáchání zvláště závažného zločinu (např. znásilnění dítěte mladšího 15 let, vražda v rodině), kdy poškozený tak nemusí opakovaně svědčit v řízení před soudem a je ušetřen stresových situací spojených s veřejným projednáváním věci a z případných reakcí okolí.

Jak jsem již zmiňovala v úvodu této práce, může sjednání o dohody o vině a trestu rovněž vyvolávat dojem, že dochází k porušení ustanovení čl. 39 a čl. 40 Listiny, podle nichž jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i

jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit¹²⁴ a jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy.¹²⁵ Není tomu ale tak, neboť dohodu o vině a trestu mezi sebou uzavírá státní zástupce a obviněný, ale konečné rozhodnutí je na soudu, zda takovou dohodu schválí. Tudíž zásada, že o vině a trestu rozhoduje soud je naopak zachována.

Co se týče státních zástupců a jejich pohledu na sjednávání dohody o vině a trestu, tak ze své vlastní zkušenosti vím, že většina z nich sjednání dohod o vině a trestu vítá, ale pouze v případě, kdy obviněný se chce dohodnou již v přípravném řízení, a to v podstatě na začátku, a ne v době, kdy je vše takříkajíc hotovo a obviněný nemá jinou možnost a ví že se určitému trestu stejně nevyhne. V těchto případech se totiž stává, že státní zástupce o dohodu o vině a trestu nemá zájem, neboť je pro něj jednodušší podat obžalobu než administrativně vyřizovat dohodu o vině a trestu, popř. před zahájením hlavního líče přistoupit k možnosti prohlášení viny.

¹²⁴ čl. 39 Listiny

¹²⁵ čl. 40 Listiny

3 Komparace se zahraniční právní úpravou (dohoda o vině a trestu)

3.1 Plea of guilty v USA

Americké právo má jako ekvivalent dohody o vině a trestu v českém právním řádu tzv. *plea of guilty (guilty plea)*, tj. „uznání viny“. Uzavření tohoto dokumentu předchází *plea bargainint* (dohadování mezi veřejným žalobcem a obhájcem před zahájením hlavního líčení. Jde o neformální akt, jehož obsahem je dohoda na tom, za jakých ústupků je obžalovaný ochoten přiznat svou vinu, podnikne-li veřejný žalobce kroky, které vedou ke zmírnění očekávaného trestu. V průběhu takového vyjednávání dojde k dohodě mezi obhájcem a veřejným žalobcem, jejímž obsahem je vzdání se práva na projednání věci před soudem na straně obžalovaného a slib obžaloby, že zeslabí své obvinění (spáchaný skutek bude kvalifikovat podle mírnějšího ustanovení trestního zákona nebo z obžaloby vypustí některé skutky nebo trestné činy, případně navrhne nižší trest). Soud se těchto dohodovacích řízení nesmí účastnit. Obviněný pak následně před soudem v hlavním líčení dozná pod přísahou svou vinu, uznání viny je součástí protokolu z hlavního líčení, stejně jako soudem schválená dohoda. Uzavření Plea of guilty zkrátí řízení před soudem na minimum, protože soud pouze vysloví trest. V USA je takto vyřízeno cca 90 % případů. Uvedený postup se užívá zejména v těch trestních řízeních, kdy je případ od počátku zřejmý a obhájce i žalobce předpokládají mírnější tresty, ale může být využíván i v případech, které nejsou od počátku zcela jasné nebo jde o závažnější trestné činy.

Dohodovací řízení je v USA upraveno v Rule 11, podle něhož „*Dispozice s trestními žalobami pomocí dohod mezi veřejným žalobcem a obviněným, někdy volně nazývanými „plea bargaining“ je základním prvkem pro výkon spravedlnosti*“.¹²⁶

Dojde-li k dohodě, je o tom soudce informován před zahájením hlavního líčení. Soudce prověří, zda obžalovaný svou vinu uznal dobrovolně a zda chápe procesní

¹²⁶ Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny, Parlamentní institut. VESELÁ, H. *Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku*. 2009 [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53057>.

důsledky uznání viny (že zná a chápe povahu obžaloby, minimální a maximální trestní sazbu pro žalovaný trestný čin, musí být upozorněn na právo prohlásit svou nevinu a na skutečnost, že uznáním viny se zříká práva na projednání věci v hlavním líčení, a dále na nepřípustnost podmíněného propuštění v případě trestu odnětí svobody). Soudce je povinen uznání viny přezkoumat po stránce skutkové a právní.

Soudem schválené prohlášení o vině nemůže obviněný až do doby, kdy soud vynese rozsudek obsahující výrok o trestu, napadnout nebo odvolat. Výjimkou jsou situace, kdy veřejný žalobce nedodrží dohodu, obhájce byl nečinný. Obžalovaný v takovém případě může podat odvolání, odvolací soud jej uzná nevinným a obžalovaný může vzít prohlášení viny zpět.¹²⁷

3.2 Procesní dohody ve Spolkové republice Německo

Německým ekvivalentem dohody o vině a trestu jsou procesní dohody uzavírané mezi státním zástupcem a obviněným, případně obžalovaným. Jedná se o obdobný institut jako americký Plea bargaining. V rámci neformálních jednání mezi státním zástupcem, obhájcem a soudcem (soud se v USA takových jednání účastnit nesmí) probíhá dohodovací řízení za účelem vyřízení věci.

Jednání směřující k procesní dohodě o rozsudku je možno zahájit v rámci hlavního líčení nebo mimo něj. Dohoda o rozsudku obsahuje stejně jako v případě české i americké právní úpravy kvalifikované doznání obviněného nebo obžalovaného o spáchání skutku, který je předmětem trestního řízení (takové doznání musí být natolik konkrétní, aby bylo možno přezkoumat jeho obsah s důkazním materiálem, který je součástí spisu, aby nebylo nutno před soudem provádět další dokazování). Procesní dohody lze uzavřít o jakémkoliv trestném činu. Předmětem dohody však nemůže být výrok o vině, neboť takovým výrokem by bylo omezeno právo obviněného nebo obžalovaného na spravedlivý proces. Předmětem dohody není ani trestněprávní kvalifikace skutku.

¹²⁷ Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny, Parlamentní institut. VESELÁ, H. *Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku*. 2009 [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53057>.

Předseda senátu oznámí obsah dohody během hlavního líčení, dohoda je zaprotokolována jako součást spisu. Soudce v hlavním líčení schválí dolní a horní trestní sazbu. Pokud soudce nebo obžalovaný s návrhem soudu nesouhlasí, nelze rozsudek na základě uzavřené procesní dohody vydat. Pokud obžalovaný s navrhovaným rozpětím souhlasí a dojde k dohodě o rozsudku a k přiznání obžalovaného, že daný skutek spáchal, je soud svým příslibem vázán, a to až do ukončení řízení ve všech stupních, nebo dokud v řízení nevyjdou najevo podstatné polehčující nebo přitěžující okolnosti.

Proti rozsudkům v trestních věcech, které byly vydány na podkladě procesních dohod o rozsudku, nelze podat odvolání. O této skutečnosti musí být obžalovaný řádně poučen.¹²⁸

3.3 Konanie o dohode o vine a treste podle slovenské právní úpravy

Tzv. Konanie o dohodě o vine a treste je upraveno v § 232 zákona č. 301/2005 Z. z., trestneho poriadku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestný poriadok“).

Pokud výsledky vyšetřování nebo zkráceného vyšetřování dostatečně odůvodňují závěr, že spáchaný skutek je trestným činem a spáchal jej obviněný, který se k jeho spáchání doznal, uznal svou vinu a důkazy ověřují pravdivost jeho doznání, může prokurátor zahájit řízení o dohodě o vině a trestu, a to buď na podnět obviněného nebo i z moci úřední. Řízení se účastní prokurátor, obviněný a poškozený, kteří řádně a včas uplatnil svůj nárok na náhradu škody. Na rozdíl české právní úpravy je řízení o dohodě o vině a trestu možno uplatnit i v řízení proti mladistvému – dohodu o vině a trestu však není možno uzavřít, pokud s ní nesouhlasí zákonný zástupce mladistvého nebo jeho obhájce.

Došlo-li k dohodě o vině, trestu a o rozsahu a způsobu náhrady škody, podá prokurátor soudu návrh na schválení dohody o vině a trestu. Přitom trestem je i dohoda o upuštění od potrestání nebo (v případě mladistvého pachatele) podmíněné upuštění od potrestání včetně výchovný opatření. Pokud nedošlo

¹²⁸ Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny, Parlamentní institut. VESELÁ, H. *Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku*. 2009 [cit. 22. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53057>.

v řízení o dohodě o vině a trestu k dohodě o náhrady škody, odkáže soud poškozeného v této části na občanské řízení. Dozná-li v řízení o dohodě o vině a trestu obviněný svou vinu, ale nedojde k dohodě o trestu, podá prokurátor žalobu, v níž uvede, že obviněný doznal spáchání skutku, jeho právní kvalifikaci, uznání viny a požádá soud, aby v rámci hlavního líčení rozhodl o trestu (na rozdíl od české právní úpravy, kde v případě, kdy soud dohodu o vině a trestu neschválí, k doznání obžalovaného se v dalším řízení nepřihlíží).

Trestný poriadok stanoví v § 232 odst. 8 náležitosti dohody o vině a trestu, které jsou obdobné jako v českém právní úpravě.

Dojde-li k uzavření dohody o vině a trestu, případně dalších výrocích, podá prokurátor v souladu s § 233 trestného poriadku návrh soudu na její schválení. Návrh dohody se projedná na veřejném zasedání. Soud postupuje dle § 331 až § 333 trestného poriadku.¹²⁹

¹²⁹ *Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů.* [cit. 22.12.2021]. Dostupný z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-301>.

Závěr

Zvláštní způsoby trestního řízení jsou upraveny zejména v § 290 a násl. TR. Hlavním účelem těchto institutů trestního práva procesního je snaha o řešení narůstající kriminality v České republice a snaha o ulehčení činnosti přetížených orgánů činných v trestním řízení a přetížené vězeňské kapacity.

Mezi zvláštní způsoby trestního řízení ve věcech mladistvých (upraveno speciálním zákonem o soudnictví ve věcech mládeže), řízení proti uprchlému, podmíněné zastavení trestního stíhání, podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, narovnání, řízení před samosoudce, trestní příkaz, řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu, řízení o přezkumu příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu a řízení o schválení dohody o vině a trestu.

Zatímco některé instituty jsou v našem právním řádu zakotveny dlouhodobě a jsou efektivně využívány (například trestní příkaz), některé (například dohoda o vině a trestu) si svou cestu hledají obtížně, neboť byly do českého právního řádu zakotveny před nedlouhou dobou.

Po úvodu jsem se v mé práci věnovala trestnímu řízení, a to v obecné rovině. V další části jsem popsala jednotlivé instituty zvláštních způsobů trestního řízení, kdy s těmi známějšími jako je řízení ve věcech mladistvých, trestní příkaz, a podmíněné zastavení trestního stíhání jsem se během své praxe několikrát setkala. Myslím, že tyto instituty fungují v praxi tak jak mají a dle mého názoru není prozatím potřeba žádných novelizací. Moje pozornost v této práci byla ale zaměřena především na řízení o schválení dohody o vině a trestu, neboť s tímto institutem jsem se během své praxe u policie osobně nesetkala, a navíc mě zaujal i případ pachatele, který byl obviněn z vraždy a následně došlo ke sjednání dohody o vině a trestu. Na základě těchto skutečností jsem se v práci pokusila vymezit pozitiva i negativa sjednání dohody o vině a trestu, kdy si myslím, že ta pozitiva převládají a dohoda o vině a trestu by měla v našem právním systému být zachována tak jak je. Možný návrh na změnu zákona de lege ferenda bych viděla u trestného činu vraždy, kde by podle měl s dohodou o vině i trestu rovněž souhlasit poškozený. Otázkou, ale je, zda by pak vůbec někdy ke sjednání dohody

o vině a trestu došlo, neboť pro poškozeného v těchto případech žádný trest nemusí být dostačující. To by ukázala až praxe, jak by k této možnosti poškození přistupovali a jak by reagovali. Práci jsem doplnila tabulkou a grafem, ze kterého je patrné, jak je dohoda o vině a trestu od svého zavedení do našeho právního systému rok od roku více využívána.

Na závěr bych chtěla dodat, že dle mého názoru užití odklonů a jiných alternativních přístupů je potřeba zachovat jen u případů s nižší společenskou škodlivostí, zejména tedy při řízení ve věcech proti mladistvým a tam, kde je upřednostněn zájem jednotlivce na urovnání konfliktu a trestání není tedy v zájmu společnosti. Naopak u závažných trestných činů je potřeba pečlivě zvážit, zda je na místě užití odklonu nebo zda bude vedeno standardní řízení a následné odsouzení se stanovením přiměřeného trestu. Měl by být tedy kladen i důraz na odbornou znalost policistů a ti by již v přípravném řízení měli činit kroky k tomu, aby mohly být odklony využity. Tím myslím, že již třeba po provedeném výsledku obviněného tomuto sdělit kde a jak má kontaktovat Probační a mediační službu, dát mu kontakt a vysvětlit mu, že mu budou nápomocni např. při sjednávání dohody o náhradě škody, protože obviněný často neví, jak se s poškozeným spojit nebo nechce sám poškozeného kontaktovat a něco domlouvat, a proto je mu potřeba vysvětlit, že od toho je tu Probační a mediační služba, která mu s tím pomůže. Praxe je totiž taková, že většina policistů se snaží přidělený případ (spis) co nejrychleji nějak ukončit, tedy sdělit obvinění (podezření) a poslat návrh na podání obžaloby (návrh na potrestání), aniž by připustila užití nějaké jiné alternativy.

V bakalářské práci jsem se pokusila specifikovat a charakterizovat trestní řízení, zvláštní způsoby trestního řízení a zejména pak sjednání dohody o vině a trestu, kde jsem uvedla i skutečný případ, u kterého ke sjednání dohody o vině a trestu došlo. V daném případě jsem poukázala na pozitiva i negativa takového řešení a pokusila se použít úvahy de lege ferenda. Rovněž jsem práci doplnila o komparaci s vybranými zahraničními právními úpravami.

Seznam pramenů

Literatura:

DRAŠTÍK, A., FENYK J. a kol. trestní řád: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7. 2552 s

FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. akt. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-750-8. 928 s.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. akt. vyd. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-278-3. 864 s.

NOVOTNÝ, F., *Trestní právo procesní*. 2. akt. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4. 458 s

SPIRIT, M. *Úvod do studia práva*. 1. vyd. Praha: Gradu Publishing, a. s., 2010. ISBN 978-80-247-3290-9. 192 s.

ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. 4. přepr. vyd. Praha: C. H. BECK, 2013. ISBN 978-80-7400-496-4. 1053 s.

KRUPKA V. *Trestní právo procesní* 2. dopl. vyd. Praha: Armex, 2005, ISBN 80-86795-13-6. 191 s.

ZŮBEK, J., *Odklony v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-245-2. 336 s

Právní předpisy:

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústavě České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura:

Nález Ústavního soudu č. j. I. ÚS 1202/17 ze dne 15. 8. 2017.

Nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19.

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 25/2021 ze dne 28. 4. 2021.

Internetové zdroje:

Katalog-pravniku.cz. *Zvláštní způsoby trestního řízení*. [cit. 15.10.2021].

Dostupné z:

<https://www.katalog-pravniku.cz/zajimavosti/zvlastni-zpusoby-trestniho-rizeni>.

Verejnazaloba.cz. *Odklony (alternativní způsoby trestního procesu)*.

[cit. 15.10.2021]. Dostupné z:

<https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/vse-podstatne-o-trestnim-rizeni/odklony/>.

Všehrd, spolek českých právníků. SOBOTKA, J. *Trestní právo procesní*.

[cit. 15.10.2021]. Dostupné z:

https://www.vsehrd.cz/clanek/zasady-trestniho-rizeni_0aafc9bb-797a-4cfc-8d55-8627df83dc66.

ŽATECKÁ, E., HRUŠÁKOVÁ, M. *Odklony v řízení ve věcech mladistvých*. 11 s.

[cit. 10.11.2021]. Dostupné z:

https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/trestnepravniaalternativy/ZateckaEva_HrusakovaMilana.pdf.

MATOCHA, J. *Obstrukční taktika uprchlého*. 2017 [cit. 28.11.2021]. Dostupné z:

<https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/obstrukcni-taktika-uprchleho>.

ANTL, M. *Trestní právo procesní*. 2020, Hradec Králové: Univerzita v Hradci Králové. 63 s. [cit. 28.11.2021].

Dostupné z: https://www.uhk.cz/file/edee/pedagogicka-fakulta/pdf/pracoviste-fakulty/ustavsocialnichstudii/dokumenty/studijni_opory/socialni_patologie_a_prevence_2020/trestni-pravo-procesni_studijni-opora_aktualizace-k-01.10.2020.pdf.

Ústavní soud ČR. *Nález Ústavního soudu č. j. I. ÚS 1202/17 ze dne 15.8.2017*. 2017 [cit. 23.12.2021]. Dostupné z:

https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2017/I._US_1202_17_an.pdf.

STRÍŽ, D. *Dohoda o vině a trestu ve světle novelizace trestního zákoníku*. 2020 [cit. 28.11.2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dohoda-o-vine-a-trestu-ve-svetle-novelizace-trestniho-zakoniku-111800.html>.

Právní prostor. TEXTL, D. *Dohoda o vině a trestu uzavřená v hlavním líčení - Qui bono?* 2021 [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/dohoda-o-vine-trestu-uzavrena-v-hlavnim-liceni-qui-bono>.

Epravo.cz. LICHOVNÍK, T. *Od dohody o vině a trestu může obviněný odstoupit.* 2020. [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/od-dohody-o-vine-a-trestu-muze-obvineny-odstoupit-110814.html>.

Advokátní deník online. *ÚS se vyjádřil k možnosti odstoupení od dohody o vině a trestu.* 2020 [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/02/25/us-platnost-dohody-o-vine-a-trestu-kdy-muze-obvineny-od-souhlasu-jeste-odstoupit/>.

Ústavní soud ČR. *Nález Ústavního soudu ze dne 4.2.2020, sp. zn. I. ÚS 1860/19.* 2020 [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2020/I._US_1860_19_an.pdf.

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 25/2021 ze dne 28.4.2021. 2021 [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/8-tdo-258-2021>.

Nejvyšší soud ČR. TOMÍČEK, P. *Rostoucí podíl ukládaných peněžitých trestů je dílčím úspěchem, musíme se zaměřit také na odklony v trestním řízení; nejsme spokojeni především s tím, jak pomalu se prosazuje dohoda o vině a trestu.* 2019 [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/Proverejnostamedia~TiskovezpravyNejvyssiosoudu~Rostouci_podil_udelovanych_penezitych_trestu_je_dilci_m_uspechem__musime_se_zamerit_take_na_odklony_v_trestnim_rizeni__nejsme_spokojeni_predevsim_s_tim__jak_pomalu_se_prosazuje_dohoda_o_vine_a_trestu~?openDocument&lng=CZ.

Nejvyšší státní zastupitelství ČR. ZEMAN, P. *Nejvyšší státní zástupce bilancuje rok 2020: Navzdory pandemii justice obstála.* 2021 [cit. 22.12.2021]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/nsz/nejvyssi-statni-zastupce-bilancuje-rok-2020-navzdory-pandemii-justice-obstala/>.

Nejvyšší státní zastupitelství ČR. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství v roce 2020. Textová část.* 2020 [cit. 22.12.2021]. Dostupná z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/06/Zprava-o-cinnosti-SZ-za-rok-2020-textova-cast.pdf>.

Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny, Parlamentní institut.
VESELÁ, H. *Dohoda o vině a trestu v USA, Německu a na Slovensku*. 2009
[cit. 22.12.2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=53057>.

Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů.
[cit. 22.12.2021]. Dostupný z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-301>.